№45 (24.327) • 2022 гъэм мэлыжьыхьым (апрелым) и 23, щэбэт • Тхьэмахуэм щэ къыдокІ • И уасэр зы тумэнщ • adyghe@mail.ru

Махуэшхуэ хъуэхъу

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек іутіыж махуэмкіэ ехъуэхъуащ чыристан диныр зезыхьэ ди лъахэгъухэм:

«ПщІэ зыхуэсщІ ди лъахэгъухэ!

Си гуапэў сынывохъуэхъў ІутІыжым (Пасхэм) и махуэмкіэ. Зефхьэ диным къызэригъэув хабзэм тету ефхьэкІа НэщІ иным ипкъ иткІэ фшэча щыщІэныгъэхэр зэриухам щыхьэт техъуэ а махуэм мыхьэнэшхуэ иІэщ, дауи. Ар гъэлъэпІэным цІыхухэм ирапх псэкупсэ къэщІэрэщІыжыныгъэр, благъэхэмрэ Іыхьлыхэмрэ цІыхум яхуиІэ гуапагъэр, шыІэныгъэр, зэхэщіыкіыр, гущіэгъур. Махуэшхуэм унагъуэхэм ирехьэ гукъыдэжыщІэхэмрэ гъащІэм епха гугъэщІэхэмрэ, узэкъуегъэувэ икІи цІыхум уифІ егъэкІыным, ІуэхуфІхэр лэжьыным ухуегъэуш.

Іутіыж махуэшхуэм иджыри зэ уигу къегъэкіыж лъэпкъ хабзэхэм сакъыу уахущытын зэрыхуейр. Апхуэдэу ар иджыри зы ІэмалыфІщ, ди республикэмрэ къэралымрэ шыпсэу лъэпкъхэр зэкъуэгъэувэнымкІэ, благъэхэмрэ Іыхьлыхэмрэ гукъыдэжрэ дэрэжэгъуэкІэ уадэгуэшэнымкІэ, Урысей Федерацэр къэрал лъэщ икіи къарууфіэ зыщі псэкупсэ гупсысэ лъагэхэр, лъэпкъхэм къыддекіуэкі лъапіэныгъэхэр зи купщІэ нэхъыщхьэ махуэшхуэхэм ящыщ хъууэ.

Махуэшхуэ хъуэхъум хэхауэ къыхэзгъэщыну сыхуейщ Урыс Православнэ Члисэм жылагъуэр зэкъуэгъэувэнымкіэ, дин, лъэпкъ фіыгъуэхэр хъумэнымкіэ, ахэр мамырыгъэмрэ зэгурыlуэныгъэмрэ я лъабжьэ быдэ щІынымкІэ лэжьыгъэшхуэ зэрызэфІигъэ-

Сигуми си псэми къабгъэдэкІыу Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыху псоми сохъуэхъу узыншагъэ быдэ яІэну, заузэщІыну, дэтхэнэ унагъуэми насыпрэ зэпэщыныгъэрэ илъыну».

ПщІэ зыхуэсщІ си лэжьэгъухэ!

махуэмкіэ сынывохъуэхъу.

ЦІыхухэм нэхъ япэгъунэгъу мы ІэнатІэм жэуаплыныгъэшхуэ пылъщ. Фэ фи лэжьэкІэм, фи къалэнхэр зэрывгъэзащІэм елъытащ республикэм исхэр зыхуей хуэзэу псэуныр.

Иджыпсту ди къэралым санкцэхэр къыхуагъзувами, муниципальнэ унафэщіхэмрэ лэжьакІуэхэмрэ жыджэру иужь итщ УФ-м и Президент Путин Владимир социально-экономикэ Іуэхухэр зэпІэзэрыту щыгъэтыным, цІыхухэр зыхуэныкъуэ ІуэхутхьэбзэхэмкІэ къызэгъэпэщыным, гугъуехь

ЩІыпІэ унафэр зезыхьэ ІуэхущІапІэхэм я хэхуа унагъуэхэмрэ цІыхухэмрэ защІэгъэкъуэным ехьэліауэ къытхуигъэлъэгъуа къалэнхэр гъэзэщіа хъуным. Абы щхьэкіэ фіыщіэ фхузощі.

Си фІэщ мэхъу ди къару зэхэтлъхьэмэ, лъэпощхьэпо псори къызэрызэднэкІыфынур, Къэбэрдей-Балъкъэрыр, Урысей псор егъэфІэкІуэныр къызэрыдэхъулІэнур.

Узыншагъэ быдэрэ ехъулІэныгъэрэ фиІэну сынывохъуэхъу.

> КІУЭКІУЭ Казбек, КъБР-м и Іэтащхьэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и къэрал дамыгъэхэр тыным и ІуэхукІэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэм и Указ

моуправленэм и Іэнатіэхэм илъэс куэд лъандэрэ шагъэмкіэ и къуэдзэм; хьэлэлу зэрыщылажьэм къыхэкІыу

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и ЩІыхь тхылъыр етын

Джаппуев Руслан Камал и къуэм - Іуащхьэмахуэ муниципальнэ районым и Іэтащхьэм и къуэдзэм - Іуащхьэмахуэ муниципальнэ районым щІыпІэ самоуправленэмкІэ и Советым и унафэщІым и къуэдзэм

Кефер Иринэ Эдуард и пхъум - Прохладнэ муниципальнэ районым хыхьэ Пролетарскэ къуажэм щІыпіэ самоуправленэмкіэ и Советым и де-

Уэйт Анатолэ Залым и къуэм - Бахъсэн муни-

ЕхъулІэныгъэхэр зэрызыІэрагъэхьам икІи ципальнэ районым и щІыпІэ администрацэм и Іэ-Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и щІыпІэ са- тащхьэм псэукІэр къызэгъэпэщынымрэ шынагъуэн-

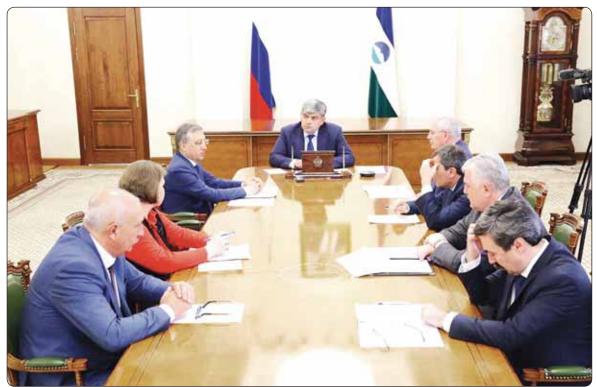
> «Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм щІыхь зиІэ и ухуакіуэ» ціэ лъапіэр фіэщын

Къардэн Назир Мухьэмэд и къуэм - Бахъсэн къалэ щІыпіэ администрацэм и Іэтащхьэм псэукіэр къызэгъэпэщынымрэ шынагъуэншагъэмкіэ къуэдзэм.

> Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм КІЎЭКІУЭ Казбек и Іэтащхьэ

Налшык къалэ 2022 гъэм мэлыжьыхьым и 21-м №38-УГ

ЩІалэгъуалэ ІэнатІэщІэ яубзыху

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ ліыкіуэу УФ-м и Президентым Казбек Правительствэм и Унэм дыгъуасэ зэlущіэ щригъэкіуэкіащ. Ар теухуауэ щытащ щіыналъэм ис щіалэгъуалэм ядэлэжьэныр зи къалэн гъэзэщіакіуэ Іэнатіэ щхьэхуэ республикэм къыщызэгъэпэщыным.

зэхуэсым

къыщаІэта УнафэщІ Мусуков Алий, Іуэхум жыджэру хэтащ (ВКС КъБР-м и Іэтащхьэм и Адмикъагъэсэбэпу) нистрацэм и Унафэщ Къуэ-КъБР-м и Правительствэм и дзокъуэ Мухьэмэд, КъБР-м и Джэщэгъухэр.

деж щыіэ Быкъыш Ратмир, КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ Хъубий Марат, Правительствэм и финанс-экономикэ къудамэм и унафэщІхэр, Іуэхум хэтыпхъэ министерствэхэм я пашэхэр, КъБР-м и Іэтащхьэм и чэн-

- ЩІалэгъуалэм хэхауэ ядэлэжьэн апхуэдэ ІэнатІэ республикэм къыщызэгъэпэщыным ехьэлІа ди жэрдэмыр къыддаІыгъащ ЩІалэгъуалэм я урысейпсо зэгухьэныгъэм и унафэщІхэм, - къыхигъэщащ и псалъэм Кіуэкіуэ Казбек. - А зэгухьэныгъэр хьэзырщ ди проектым къыщыгъэлъэгъуа Іуэхугъуэхэр гъэзэщІа хъунымкІэ сыт и лъэныкъуэкІи дэІэпыкъуэгъу къытхуэхъуну.

Зытепсэлъыхь Іуэхугъуэм теухуауэ яІэ еплъыкІэхэмрэ гупэмкІэ зэдэгуэшащ зэхуэсым хэта псори. КІуэкІуэм абыхэм гу лъаригъэтащ Правительствэм щІалэгъуалэм ядэлэжьэнымкІэ ІэнатІэм мылъкукІэ лъабжьэ быдэ иІэн зэрыхуейм, апхуэдэүи щІалэгъуалэ политикэм зегъэужьынымкІэ программэ хэха зэрышы апхъэри къыхигъэщащ. Ар епхауэ щытын хуейщ щІыналъэм щекіуэкі гъащіэм и унэтыныгъэ псоми.

Республикэм и Іэтащхьэм Іуэхум хэтыну дэтхэнэми пщэрылъ щищіащ ар зэрызэфіэкіыпхъэр къыщыгъэлъэгъуа «гъуэгу картэхэм» елэжьыжыну. Апхуэдэу хэплъэжыпхъэщ къызэрагъэпэщыну ІэнатІэщІэм лэжьыгъэхэр зэрыщегъэкІуэкІыпхъэ программэми.

ТАМБИЙ Линэ.

меІен R шІагъэт

Кіуэкіуэ Казбек лэжьыгъэ ІуэхукІэ хуэзащ Экологие, технологие, атом кІэлъыплъыныгъэхэмкІэ федеральнэ ІэнатІэм Кавказым щиІэ къудамэм и унафэщ Цалиев Алан.

ЛЪЭНЫКЪУИТІЫР тепсэлъыхьащ Къэбэрдей-Балъкъэрым и щІыналъэм промышленнэ шынагъуэншагъэ и лъэныкъуэкІэ щыІэ щытыкІэм. «Ростехнадзор»-м и къудамэу Кавказым щыІэм и унафэщІым республикэм и Іэтащхьэр щигъэгъуэзащ ІуэхущІапіэхэм ягъэлажьэ, шынагъуэ къэзышэ производственнэ объектхэм къыщыщІагъэщ ныкъусаныгъэхэр зыхуэдэмрэ зыхуэди-зымрэ. Гулъытэ нэхъыбэ хуащІащ кислород Іэмэпсымэхэр къэзыгъэсэбэп Іуэхущіапіэхэм я лэжьыгъэм.

Зэіущіэм кърикіуам ипкъ иткІэ, республикэм и Іэташхьэм КъБР-м и Правительствэм пщэрылъ щищіащ «Ростехнадзор»-м кіуэкі лэжьыгъэр щіагъэхуэбжьэну, абы хыхьэуи псыр къыщиу лъэхъэнэм гидротехникэ ухуэныгъэхэм шынагъуэншагъэр къыщызэгъэпэщынымкІэ Іуэхури я нэІэм щІагъэтыну.

ТХЬЭХУЩЫНЭ Ланэ.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ

Къэрал ныпыр щаІэтынущ, гимныр къыщрагъзузнущ

бымрэ я зэгущгэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и гэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек иджыблагъэ Правительствэм и Унэм щригъэкіуэкіащ.

ЗЭІУЩІЭМ и пэщэдзэм Кіуэкіуэ Казбек егъэджэныгъэм пыщІа къэрал къулыкъущІэхэм пщэрылъ ящищІащ УФ-мрэ Къэбэрдей-Балъкъэрымрэ я къэрал ныпхэмрэ гимнхэмрэ ехьэлІа дауэдапщэхэр курыт щІэныгъэ щызрагъэгъуэт ІуэхущІапІэхэм къыщызэрагъэпэщыну. Къэрал ныпхэр Іэтыным ехьэліа япэ Іуэху-гъуэхэр накъыгъэм и 1-м ирихьэліэу къызэра-гъэпэщыну я мурадщ. Щіыналъэм ит еджапіэхэм апхуэдэ дауэдапцэхэр иужькій щіэх-щіэхыурэ щрагъэкіуэкіынущ. «УФ-м и Президент Путин Владимир зэрыжиlамкlэ, нып-хэмрэ гимнхэмрэ ехьэлlа lуэхугъуэхэр екlуу къызэгъэпэщауэ, абыхэм я лъапІэныгъэм елъытауэ хэlэтыкlауэ егъэкlуэкlыпхъэщ», - къыхигъэщащ КъБР-м и Іэтащхьэм.

АдэкІэ транспортымрэ транспорт хуэІухуэщіэхэмрэ епха іуэхущіапіэхэр террор щіэпхъаджагъэхэм щыхъумэным теухуауэ ирагъэкІуэкІ лэжьыгъэм тепсэлъыхьащ КъБР-м транспортымрэ гъуэгу хозяйствэмкІэ и министр ДыщэкІ **Аслъэн**. Абы зэрыжиlамкlэ, уэгу гъуэгухэмрэ гъущ ггуэгухэмкlэ lуэхущlапlэхэр, автовокзалхэр, транспорт екlуэлlапlэхэр зэрыкlэлъыплъ камери 180-кІэ къызэрагъэпэщащ, ахэр псори гъуэгу хуэ ухуэщ Гэхэр зезыгъак Гуэ къулыкъущ ГапІэм и «ЩІыналъэ шынагъуэншэ» системэмрэ полицэм и плъыр ІэнатІэмрэ епхащ.

Урысей гвардием КъБР-м щиІэ къулыкъущІапіэм и унафэщі Васильев Сергей, КъБР-м промышленностымрэ энергетикэмкіэ и министр Із-хъуэбэч Щамил, КъБР-м курортхэмрэ туриз-мэмкіэ и министр Щоджэнціыкіу Мурат сымэ гъэсыныпхъэ-энергетикэ ІэнатІэр, курортхэмрэ санитар къабзагъэм кІэлъыплъ ІуэхущІапІэ-

шынагъэм пэіэщіэ щіыным, абы епха щіэпхъаджагъэхэр къэмыгъэхъуным ехьэл а я къэпсэлъэныгъэхэм едэlуа нэужь, Іэтащхьэм къалэн зыщащІыжа Іуэхугъуэхэр гъэзэщІэным нэхъ егугъуну, шынагъуэншагъэр къызэгъэпэщыным-кlэ жэуап зыхьхэм я бгъэдыхьэкlэр ягъэткlиину унафэ яхуищ ащ.

КъищынэмыщІауэ, зэІущІэм щытепсэлъыхьащ накъыгъэ мазэм екlуэкlыну махуэшхуэхэмрэ пэкlухэмрэ я шынагъуэншагъэми. Гъатхэмрэ Лэжьыгъэмрэ я махуэм, Хэку зауэшхуэм ТекІуэныгъэр къызэрыщытхьрэ илъэс 77-рэ шрикъу махуэм ирихьэлІзу екІуэкІыну пэкІухэм я къызэгъэпэщыкІэ хъунум, щІэпхъаджагъэ къэмыгъэхъунымкіэ хуэунэтіауэ зэфіагъэкіынухэм я гугъу ящ ащ хабзэхъумэ къулыкъущІапіэхэм я ліыкіуэхэм. КъБР-м щэнхабзэмкіэ и министр Къумахуэ Мухьэдин зэхуэсым кърихьэл ахэр шигъэгъуэзащ а махуэхэм ирихьэл эу щІыналъэм щекІуэкІыну гуфІэгъуэ Іуэхугъуэ-

КІуэкІуэ Казбек зэІущІэм хэтхэр къыхуриджащ Полк уахътыншэм зыхуагъэхьэзырыну. «Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщыІэ эпидемие щытыкІэм Іэмал къыдет абы ехьэлІа пэкІур къызэдгъэпэщыну, цІыхухэр зэхэдгъэхьэну. Ар Іэтауэ зэрытщІынум фегупсыс», - жиІащ Іэтащ-

ЗэІущІэм и лэжьыгъэм хэтащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ І Мусуков Алий, КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщі Къуэдзокъуэ Мухьэмэд, УФ-м и Президентым Кавказ Ищхъэрэ щіыналъэм щиіэ и ліыкіуэм егъэщІыліауэ КъБР-м щыіэ федеральнэ инспектор нэхъыщхьэ Мэкъуауэ Тимур, министерствэхэр, къулыкъущІапІэхэм, щІыналъэхэм щІыпІэ унафэр щызезыхьэ ІуэхущІапІэхэм я унафэщІхэр, хабзэхъумэ ІэнатІэхэм я ліыкіуэхэр.

ШУРДЫМ Динэ.

Зэпіэзэрытыныгъэм и хэк ып эхэр

КъБР-м и Правительствэм и Унафэщі Мусуков Алий видео-зэпыщіэныгъэ Іэмалхэм тету иригъэкіуэкіащ къэралыр санкцэхэмкіэ гугъуехь щыхагъэт зэманым Къэбэрдей-Балъ-къэр Республикэм экономикэ, социальнэ зэпіэзэрытыны-гъэ щызэтегъэувэным теухуа зэіущіэ. Абы хэтащ вице-пре-мьерхэр, министрхэр, щіыналъэ администрацэхэм я Іэта-щхьэхэр, банк унафэщіхэр.

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэлъыхьащ экономикэм дежкіэ мыхьэнэ нэхъыбэ зиіэ Іэнатіэхэм щрагъэкіуэкіа кіэлъыплъыныгъэхэм къагъэлъэгъуам. КъБР-м и Правительствэм и Унафэщіым и къуэдзэхэм я нэіэ щіэт Іэнатіэхэм я мылъку-экономикэ щытыкІэр зэпымыууэ къапщытэ. Абыхэм ящыщщ промышленнэ предприятэхэр, мэкъумэш Іэнатіэр, гъуэгум, транспортым, псэупіэ ухуэным, ЖКХ-м, псэукіэр егъэфіэкіуэным епха Іэнатіэхэмрэ іуэхущіапіэхэмрэ.

тіэхэмрэ іуэхущіапіэхэмрэ. КъБР-м и Правительствэм и Унафэщіым и япэ къуэдзэ Къуныжь Муіэед зэрыжиіамкіэ, республикэм и промышленнэ предприятэхэр зэпымыууэ мэлажьэ. Абыхэм ящыщщ радио-электроннэ, медицинэ, электротехникэм епха Іэмэпсымэхэр къыщыщіагъэкіхэр, нэгъуэщіхэри. Къищынэмыщіауэ, къэра-лым дежкіэ мыхьэнэ нэхъыбэ зиіз іуэхущіапізу къалъытэхэм, «Терекалмаз» заводыр зыхэтым, ахари хагъэхьэу, программэ хэхакіз пажь зу зэтрамблану в мурали!!

«Терекалмаз» заводыр зыхэтым, ахэри хагъэхьэу, программэ хэхак лажьэу зэтраублэну я мурадщ.
Къулыкъущ рхэм гулъытэ нэхъыбэ зыхуащ рхэм ящыщщ хьэрычэтыщ разум мащ рмрэ курытымрэ ядэр пыкъуныр. Кредит тыным, мылъкур зегъэк разим епха республика рухущ разум иджыпсту йопсалъэ «Антикризисная», «Инвестиционная», «Оборотная» программэхэмк руф-м Экономика зыужьыныгъэмк разим разим разим разим зырачых зир я программэхэмк хьэрычэтыщ рхэм зыщ разым разим р

къуэну.
Экономикэ дэкъузэныгъэхэмкІэ къэралыр бэлыхь щыхагъэт лъэхъэнэм республикэм къыщызэрагъэпэщащ хьэрычэтыщІэхэм я упщІэхэм жэуап щагъуэтын, чэнджэщ къызыІахын, Іуэхум и зэфІэхыкІэр къыщащІэн зэмыпыууэ лажьэ телефон. КъБР-м и ШэсыпІэ фондым илъэсыр къызэрихьэрэ зэгурыІуэныгъэу 6 игъэхьэзырри, хьэрычэтыщІэхэм сом мелуан 57,8-рэ яритащ, фондыр шэсыпІэ хуэхъуу зэгурыІуэныгъэ зэращІылІахэм сом мелуани 150-рэ яІэрыхьащ. КъБР-м Микрокретительный караличиства.

щіыліахэм сом мелуани 150-рэ яіэрыхьащ. КъБР-м Микрокредитованиемкіэ и фондым сом мелуан 21-рэ хъу щіыхуэ 39-рэ итащ. Абы къищынэмыщіауэ, ціыху 24-м къащта щіыхуэм техьэ процентыр ямытыну мазихкіэ щхьэщахащ.

«Сату Іуэхум и гугъу пщіымэ, ерыскъыхэкікіэ, ціыхур нэхьыбэрэ зыхуей хъу хьэпшыпхэмкіэ щыщіэныгъэ щыіэкъым», жиіащ Говоров Сергей. Апхуэдэуи къыхигъэщащ республикэм гъатхасэр хъарзынэу зэрыщекіуэкіыр. Щіыналъэ администрацэхэм къызэратамкіэ, гектар мин 40,5 трасащ. Жыджэру хасэ хьэцэпэцэр, кіартіофыр, хапэхэкіыр.

хасэ хьэцэпэцэр, кІэртІофыр, хадэхэкІыр.
КъБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэ **Хъубий**Марат зэрыжиІамкІэ, ди хэгъэгум къэрал ІуэхущІапіэ 21-рэ щолажьэ, цІыхухэм Іуэхутхьэбзэхэр щыхуащІэу. Абыхэм къемыкІуэлІэф лІыжь-фызыжьхэм, ныкъуэдыкъуэхэм Іэщіа гъэлІхэр я унэм макІуэ. Накъыгъэм и 1-м щыщІэдзауэ зи ныбжыр илъэси 8-м къыщыщІэдзауэ илъэс 17-м нэс ныбжым ириубыдэ сабийхэм ахъшэ иратынущ. Амбулаторэхэм лажьэу щіадзэжащ. Абыхэм медицинэ іуэхутхьэбзэхэр къыщыпхуащіэ, зи узыншагъэмкіэ гуныкъуэгъуэ щиіэхэм щакіэлъоплъ, диспансеризацэ щрагъэкІуэкІ.

Курыт школхэм я 1-4-нэ классхэм щ эс ныбжыыщ эхэр шхын пщтыркіз зэрагъашхэм тхьэмахуэ къэс кіэльоплъ, дэтхэнэми ерыскъыхэкіхэр и чэзум кърашалізри, зыхуей хуэзэу щапщэфі. Зэіущіэм хэтахэр набдзэгубдзаплъзу хэплъащ геополитикэ,

экономикэ дэкъузэныгъэ екlуэкlхэм яжь къыщlимыхуу Къэбэр-дей-Балъкъэр Республикэм и экономикэм зиужьа зэрыхъуну щІыкІэр зэраубзыхуам. Апхуэдэу экономикэм и унэтІыныгъэ нэ-хъыщхьэхэм зэрыкІэлъыплъынумрэ ахэр зи нэІэ щІэтыну Іуэху-щІапІэхэмрэ яубзыхуащ. Зи гугъу тщІы Іуэхур КъБР-м и Ізга-щхьэ КІуэкІуэ Казбек и унафукІэ яублащ, аращ Балъкъэрым энономикэ, социальнэ зэпіэзэрытыныгъэ къыщызэгъэпэщынымкіэ щыіэ хэкіыпіэхэр Зэзыгъэуlу штабым и

Мусуков Алий къыхигъэщащ къулыкъущ охэм я къалэн нэхъыщхьэр предриятэхэр лъэпощхьэпоуншэу лэжьэныр, зы-хуэныкъуэ къыкъуэкімэ, икіэщіыпіэкіэ къызэгъэпэщыныр зэрыарар. Зэlущіэм кърикіуахэмкіэ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщім республикэм и зэпіэзэрытыныгъэр щіэзыгъэбыдэ пщэрылъ зыбжанэ къулыкъущіапіэхэм ящищіащ.

ЛІыхъужьыгъэм и орденыр зыхуагъэфэщахэр

КІуэкІуэ Казбекрэ Урысей Федерацэм и Лъэпкъ гвардием Кавказ Ищхъэрэ округым щиІэ дзэ гупым и унафэщі генерал-лейтенант Захаров Сергейрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщу Донбассым шыпсэухэр хъумэным ехьэліауэ я къулыкъур ягъэзащі у хэкіуэдахэм хуагъэфэща къэрал дамыгъэхэр иратащ зауэліхэм я Іыхьлыхэм.

УРЫСЕЙ Федерацэм и Президент Путин Владимир гъатхэпэм и 14-м къыдигъэкІа Унафэм ипкъ иткІэ, дзэ къулыкъум пэрыту лІыгъэ къызэрагъэлъэгъуам папщІэ ЛІыхъужьыгъэм и орденыр хуагъэфэщащ ціыхуихым: полицэм и сержант нэхъыщ э Бачиев Алим (Кёнделен къуажэ), полицэм и кіуэкіынкіэ хъунут. Дэтхэнэми щіыхь сержант нэхъыжь Джэху Альберт (Налшык къалэ), полицэм и лейтенант нэхъыжь Къэлэжьокъуэ Ренат (Бахъсэнёнкэ къуажэ), полицэм и подполковник КІэщт Аслъэн (Кэнжэ), полицэм и майор Къудей Ратмир (Акъбащ Ипщэ), прапорщик Этезов Аныуар (Яныкъуей).

КІуэкІуэ Казбек захуигъэзащ зауэлІхэм я благъэ-Іыхьлыхэм: «Ди къуэшхэм пщІэ пылъу, лІыхъужьыгъэ яхэлъу урысей къэралыгъуэм и Іуэху еплъыкіэмрэ ди щіэблэм я къэкіуэнумрэ яхъумащ. Ар ауэ псалъэ хэІэтыкІа къудейкъым. Абыхэм лІыгъэ къалъыкъуэмык амэ, Украинэм щек уэк I Іуэхугъуэхэр Урысей Федерацэми ще-

хуэфащэщ. Ди щхьэр яхудогъэщхъ апхуэдэ быныфіхэр зыгъэса адэанэхэм. Си фІэщ мэхъу Къэбэрдей-Балъкъэрми Урысей къэралыгъуэми я тхыдэм ди лъэпкъэгъухэм я цІэр къызэрыхэнэнур»

Захаров Сергей тепсэлъыхьаш зауэліхэм я ліыгъэм. Абы жиіащ ахэр япэу зауэ ІэнатІэм зэрыІухьар икІи я псэ емыблэжу зэрызэуар. «Хэкум папщІэ абыхэм я гъащіэр ятащ. Фіыщіэшхуэ яхузощі икіи я гуауэр ядызогуэш щіалэхэм я адэ-анэхэм, щхьэгъусэхэм, хэкІуэдахэм я бынхэм. Ахэр зэи тщыгъупщэнукъым», - къыхигъэщащ абы.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

Бжыгъэр и лъабжьэу

Къэрал статистикэмкіэ федеральнэ къулыкъущіапіэм и унафэщі Малков Павел КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэкіуэ Казбек лэжьыгъэ ІуэхукІэ Москва щыхуэзащ.

АХЭР тепсэлъыхьащ дяпэкІэ зэрызэдэлэжьэну щІыкІэм. Апхуэдэуи статистикэр щызэхуахьэскІэ иджырей технологиещІэхэр къагъэсэбэпу зэрызэтраублэнум и гугъу ящІащ.

Зэјущіэр зэрекіуэкіам теухуауэ Кіуэкіуэ Казбек и телеграмканалым къритхащ: «Мы илъэсым и пэм щегъэжьауэ зи щхьэ хуэлэжьэж цІыхухэмрэ хьэрычэтыщІэ Іуэхум епхахэмрэ, хьэрычэт Іуэхущіапіэ ціыкіухэри я гъусэу, я статистикэ хъыбархэр электрон Іэмалым тету ятыну аращ. Бжыгъэр зи лъабжьэ Іэмалым дыхуэкіуэмэ, отчётхэр щащі піалъэхэр игъэмэщіэнущ, хъыбархэри нэхъ псынщІзу къулыкъущІапІзхэм яІэрыхьэнущ. Абыхэм я фІыгъэкІэ щІыналъэм и социально-экономикэ щытыкіэм, ціыхухэм я псэукіэм нэхъ псынщіэу зиужьынымкіэ къащтэ унафэхэр куэдкіэ нэхъ псынщіэ, купщіафіэ хъунущ».

ДОХЪУШОКЪУЭ Синэ.

КІуэкІуэ Казбек цІыхухэм яІуощІэ

КъБР-м и Іэтащхьэр яІущіащ Урысей Федерацэм и Президентым и егъэблэгъапізу республикэм щыіэм я щхьэ іуэхукіэ къекіуэліахэм.

ДЭІЭПЫКЪУНЫГЪЭ хуэныкъуэхэм яхэтт гугъуехь хэхуа унагъуэхэр, узыфэ хьэлъэхэр зиІэ икІи зэпымыууэ дохутырым и нэІэм щІэтын хуей сабийхэр щапІ унагъуэхэр. Дэтхэнэми и Іуэхум теухуауэ КІуэкІуэ Казбек унафэ пыухыкІахэр итащ.

КъБР-м и Іэтащхьэм и гъусэу цІыхухэм я гукъеуэхэм едэІуащ УФ-м и Президентым и полномочнэ лыкіуэм и апппарату КИФЩІ-м щыІэм КъБР-м и ІуэхухэмкІэ федеральнэ инспектор нэхъыщхьэ Мэкъуауэ Тимур.

> КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущіапіэ.

Мэлыжьыхьым и 23, щэбэт

♦Тхылъымрэ авторым и хуитыныгъэхэмрэ я дунейпсо

махуэщ ♦1943 гъэм СССР-м и Совнаркомым Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхубэ хозяйствэр зэфІэгъэувэжыным теухуа унафэ къищтащ.

гъэм къалъхуащ КъБР-м и цІыхубэ тхакІуэ Теунэ Хьэчим.

♦ 1942 гъэм къалъхуащ генерал-лейтенант, Абхъаз Республикэм зыхъумэжыныгъэмкІэ и министру щыта, Абхъа-зым и ЛІыхъужь **Сосналы** СулътІан.

гъэм **♦ 1961** къалъхуащ республикэм и псыщІэгъэлъадэ ІэнатІэм хьлъхьэныгъэшхуэ хуэзыщІа Тохъу Мухьэмэд.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуа-бэр махуэм градус 17 - 19, жэщым градуси 7 - 8 щыхъу-

> Мэлыжьыхьым и 24, тхьэмахуэ

♦ЩІалэгъуалэм я зэкъуэтыныгъэм и дунейпсо махуэщ **♦Къуэш зэрыщІа къалэхэм я** дунейпсо махуэщ

♦Лабораторэхэм къыщагъэсэбэп псэущхьэхэр хъумэным и дунейпсо махуэщ

♦ 1899 гъэм къалъхуащ адыгэхэм я къекіуэкіыкіар зыджа, тхыдэ щІэныгъэхэм я доктор,

профессор Кушевэ Екатеринэ.

♦ 1958 гъэм къалъхуащ уэрэджыІакІуэ, КъБР-ми Ингушми щіыхь зиіэ я артисткэ Даур Иринэ.

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкіэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 21 - 22рэ, жэщым градус 11 - 12 щыхъунущ

> Мэлыжьыхьым и 25, блыщхьэ

♦Астрономием и дунейпсо махуэщ

♦Техьэгъуэм пэщІэтыным и дунейпсо махуэщ

♦ДНК-м и дунейпсо махуэщ ♦Адыгэ ныпым и махуэщ

♦1920 гъэм Налшык япэ медицинэ ІуэхущІапІэ къыщызэІуахащ.

♦ 1913 гъэм къалъхуащ АР-м и цІыхубэ тхакІуэ, УФ-м щэнхабзэмкіэ шіыхь зиіэ и лэжьакіуэ Лъостэн Исуф.

♦1944 гъэм къалъхуащ пшынауэ Іэзэ, КъБР-м щіыхь зиіэ и артист Къуэдз Іэбубэчыр.

7 1953 гъэм къалъхуащ КъШР-м щіыхь зиіэ и артисткэ, КъБР-м и цІыхубэ артисткэ Щэрмэт Людмилэ.

◆ 1954 гъэм къалъхуащ Биологие щІэныгъэхэм я доктор, профессор, къэрал лэжьакіуэ Щхьэгъэпсо Сэфарбий.

<u>Дунейм и щытыкІэнур</u>

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкІэ, Налшык пшэр техьэ-текІыу щыщытынущ. Хуабэр махуэм градус 21 - 22-рэ, жэщым градус 11 - 12 щыхъу-

Зыгъэхьэзырар ЖЬЭКІЭМЫХЪУ Маринэш.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Жьым еубзи, щІэр гъэгушхуэ.

Іцэхугъцэ куэд къызэщіаубыдэ

Татьянэ зи чэзу зэlущІэр иджыблагъэ иригъэкІуэкІащ. Абы хэтащ КъБР-м и Парламентым къыбгъэдэкІыу УФ-м и сенатор Ульбашев Мухьэрбий, УФ-м и Президентым и полномочнэ ліыкіуэм и аппарату КИФЩІ-м щыіэм КъБР-м и ТуэхухэмкТэ и федеральнэ инспектор Васильченкэ Дмитрий, КъБР-м и прокурорым и япэ къуэдзэ Сысоенков Андрей.

AALIB MCAALB

«УФ-м и щіыналъэхэм къэрал іуэхущіапіэхэр къызэрыщызэрагъэпэщ щІыкІэм теухуауэ» Федеральнэ законыр къызэращтам ипкъ иткіэ КъБР-м и Конституцэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и ІуэхукІэ» КъБР-м и законым и проектыр ещанэ еджэгъуэу къащтащ.

Законопроектыр Парламентым и депутат зы гупым я жэрдэмкіэ къыхалъхьауэ щытащ икіи КъБР-м и Конституцэм и Іыхьэ щхьэхуэхэм зэхъуэкІыныгъэхэр егъэгъуэтыныр къыщагъэлъэгъуащ. Законым и проектым и етІуанэ еджэгъуэр гъатхэпэм и 24-м къащтауэ щытащ.

ЕджэгъуитІми къащтащ «КъБР-м и щІалэгъуалэ политикэм теухуауэ» законопроектыр. КъБР-м и Парламентым ЕгъэджэныгъэмкІэ, щІэныгъэмрэ щІалэгъуалэм я ІуэхухэмкІэ и комитетым и унафэщ І Емуз Нинэ къыхигъэщащ законопроектым къызэрыщалъытар щалэгъуалэм заужьыным теухуауэ хабзэгъэув Іэнатіэхэм я нэіэ зытетыпхъэр, ахэр гъэзэщіэным езы ныбжышЦэхэри къызэрыхашэну щІыкІэр, нэгъуэщІхэри.

Депутатхэм еджэгъуитІкІэ даІыгъащ «ГъущІ гъуэгу транспортым, токкіэ лажьэ транспортым, цІыхухэр къезышэкІ транспортым я Іуэхутхьэбзэхэр къызэрызэрагъэпэщым теухуауэ» КъБР-м и Законым и Іыхьэ 3-м зэхъуэк Іыныгъэхэр хэлъхьэным теухуа законопроектыр.

Япэ еджэгъуэу къащтащ «КъБР-м и къэрал цІыхубэ ІэнатІэм теухуауэ» Законым и Іыхьэ 21-м зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и ІуэхукІэ», «ЩІыналъэм зегъэужьыным мылъку зыхалъхьэ Іуэхухэм хэтхэм я реестрым Іуэхущіапіэр хагъэхьэным е хамыгъэхьэным теухуауэ унафэр къызэращтэм ехьэлlауэ» КъБР-м и законхэм я проектхэр.

Депутатхэр хэплъащ республикэм и прокурорыр арэзы зытемыхъуэ ІуэхугъуитІым. Япэр -«2005 гъэм жэпуэгъуэм и 28-м къыдагъэкla «КъБР-м и къэрал цІыхубэ ІэнатІэм теухуауэ» Законым теухуар - депутатхэм къащтащ. Еттуанэм - «2018 гъэм щІышылэм и 9-м къыдагъэкla «Муниципальнэ ІэнатІэм, щІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэм и къулыкъум (зэгурыІуэныгъэкІэ) пэрыувэну зи мурадхэм я хэхъуэр, къагъэсэбэпар, я мылъкур зыхуэдизыр Тулъхьэм пэщІэтынымкІэ УФ-м и законодательствэм тету

КъБР-м и Парламентым и Унафэщ I Егоровэ къызэрагъэлъагъуэ щ ык Іэм» теухуам» - тепсэлъыхьа нэужь, КъБР-м и Парламентым Жылагъуэ шынагъуэншагъэмрэ Іулъхьэм пэщІэтынымкІэ и комитетым и унафэщІ Кривко Михаил арэзы техъуакъым.

Депутатхэм къыхалъхьащ федеральнэ законопроектищым хуэгъэза законодательнэ жэрдэмхэр УФ-м и Къэрал Думэм ирагъэхьыну. Ахэр: «УФ-м и Арбитраж процессуальнэ кодексым и Іыхьэ 60-мрэ УФ-м и Гражданскэ процессуальнэ кодексым и Іыхьэ 51-мрэ зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ», «УФ-м и Гражданскэ процессуальнэ кодексым и Іыхьэ 211-мрэ УФ-м административнэ суд ІуэхухэмкІэ и кодексым и Іыхьэ 244-мрэ зэхъуэк Іыныгъэхэр хэлъхьэным ехьэлlауэ», УФ-м административнэ хабзэхэр къыщызэпемыгъэудынымкІэ Кодексым и Іыхьэ 25.5-м зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным и lуэхукlэ» жэрдэмхэрщ.

ЗэІущІэм щыхэплъащ КъБР-м и Къэзыпщытэкъэзыбж палатэм и унафэщІым и къуэдзэм и къулыкъум Чочаевэ Мариям ягъэувыну къызэрагъэлъэгъуам.

КъищынэмыщІауэ, депутатхэм зэхъуэкІыкъищынэмыщіауэ, депутатхэм зэхъуэкіыныгъэхэр халъхьащ КъБР-м и Парламентым и ЩІалэгъуалэ палатэм хэтхэм.

Зэіущіэм щедэіуащ КъБР-м Ціыхухэм я хуитыныгъэхэр хъумэнымкІэ уполномоченнэ Зумакулов Борис и докладым. Абы къыхигъэщащ ІзнатІэр зэрылажьэрэ 2022 гъэм и мэкъуауэгъуэм илъэс 15 зэрырикъур икІи а піалъэм къриубыдэу цІыху мин 12-м щІигъум зыкъызэрыхуагъэзар. ЦІыхухэм я гукъеуэр нэхъыбэу епхащ узыншагъэр хъумэнымкіэ, медицинэ дэ-Іэпыкъуныгъэ ягъуэтынымкіэ, псэупіэ ІуэхухэмкІэ я хуитыныгъэхэр къызэрызэпаудым, нэгъуэщІхэми. КъызэрапщытамкІэ, тхьэусыхафэхэр къызыбгъэдэкІым я нэхъыбэр зи ныбжь хэкІуэтахэрщ, ныкъуэдыкъуэхэрщ, гъуэшхуэхэрш.

Пенсэр хуэму фіэкіа хагъахъуэркъым икіи ахъшэр пуд зэрыхъуам къыхэкІыу зыри абы къыщІэкІыжыркъым. Бюджет ІэнатІэ Іутхэр егъэтхьэусыхэ я улахуэр зэрымащ э дыдэм. Унэ къратын хуейуэ чэзум хэтхэм яхэщ ыркъым, социальнэ псэупІэхэр яухуэххэркъым, - къыхигъэщащ Зумакуловым. АдэкІэ тепсэлъыхьащ сабий зеиншэхэмрэ адэ-анэм я нэІэм щІэмытунэкІэ къызэрызэрагъэпэщым хэмрэ гугъуехьхэм я хэкІыпІэу къилъытэхэм.

Егоровэ Татьянэ зэlущіэр щызэхуищіыжым депутатхэм ехъуэхъуащ мэлыжьыхьым и 27-м ягъэлъапІэ Урысей парламентаризмэм и махуэмрэ къэблагъэ накъыгъэ махуэшхуэхэм-

БЕЛГЪЭРОКЪУЭ Марьянэ.

Шынагъуэншагъэр къызэрагъэпэщ

щыІэм щекіуэкіащ оперативнэ штабым и зэ-ІущІэ. Ар теухуауэ щытащ чыристан диныр зезыхьэхэм я Іутіыж махуэм, Адыгэ ныпым и махуэм, Гъатхэмрэ Лэжьыгъэмрэ я махуэшхуэм, Хэку зауэшхуэм къыщытхьа ТекІуэныгъэр илъэс 77-рэ зэрырикъум теухуауэ ціыхушхуэ кърихьэлізу екіуэкіыну дауэдапшэхэм шынагъуэншагъэр къыщызэгъэпэшыным.

ЛЪЭПКЪ гвардием и управленэм и унафэщІ,

УФ-м и Лъэпкъ гвардием и къудам у КъБР-м полицэм и полковник Васильев Сергей иригъэкіуэкіа зэіущіэм хэтащ щіыналъэ къудамэм и лэжьакІуэхэмрэ дзэ къулыкъущІэхэмрэ, МВД-м и шыналъэ Іуэхушіапіэхэм. КъБР-м ШэнхабзэмкІэ и министерствэм, Налшык къалэ администрацэм я ліыкіуэхэр.

ЗэІущІэм щытепсэлъыхьащ махуэшхуэхэм жылагъуэ хабзэр хъумэнымрэ цІыхухэм я шынагъуэншагъэр къызэгъэпэщынымрэ хуэунэтіауэ зэрызэдэлэжьэну щіыкіэм.

БАХЪСЭН Ланэ.

ЩІэныгъэлІхэм я унэ

Мэкъумэш

Узыншагъэ

«Лъы тыи, гъащІэр къегъэл»

УФ-м и Къэрал Думэм къыхилъхьауэ 2007 гъэ лъандэрэ мэлыжьыхьым и 20-м Урысейм щагъэлъап В Лъы тыным и лъэпкъ махуэр. Псом япэрауэ, ар хуэгъэпсащ зыгуэрым дэвлыкъун папщ в лъы зыт дэтхэнэми. Апхуэдэу я махуэщ лъы хэзышхэми абы пыщ в рухугъуэ псори тэмэму зэф в гъэк в хъуным епха дохутырхэми.

КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкіэ и министерствэм къызэригъэпэщри, а махуэм хуэгъэпсауэ Налшык Абхъазым и утыкумрэ Лъы щат республикэ станцымрэ «Лъы тыи, гъащіэр къегъэл» Іуэху щхьэпэр щекіуэкіащ. Абы хэтащ республикэм и медицинэ Іуэхущіапіэхэм я лэжьакіуэу 200-м щіигъу, апхуэдэуи къыхуеджэныгъэм къыпэджэжа къалэдэсхэр.

Пщэдджыжьым сыхьэти 9-м къыщыщіэдзауэ ціыхухэм зэхуэсын щіадзащ, лъы щат ізнатізми и лэжьыгъэр зэпыу имыізу екіуэкіаш. Іуэху щхьэпэм хэтхэм лъы іахын ипэ къихуэу шейрэ булкэрэ ирагъэшхащ, иужькіэ - къзуат зыщіэлъ ерыскъы пщтыркіз къызэрагъэпэщащ. Ізнатіз іутхэм махуитікіз загъэпсэхуну хуит зыщі тхыльхэр иратащ, ар илъэсым къриубыдэу къагъэсэбэпыж хъунуш.

Лъы зытыну жэрдэм зиlа псоми ар къехъулlакъым, абы зэран хуэхъу щхьэусыгъуэ щхьэхуэхэр зэрыщыlэм къыхэкlыу. Апхуэдэу зи гемоглобиныр лъахъшэхэр, зи хьэлъагъыр мащlэ дыдэхэм, куэд мыщlэу узыфэ зэрыцlалэ зыпкърытахэр lyэхум къыха-шакъым

Лъы щат республикэ станцым и дохутыр нэхъыщхьэм и къуэдзэ Мамхэгъ Иннэ къызэрыхигъэщамкІэ, лэжьыгъэшхуэ къапэщылъами, Іуэхур хъарзынэу зэфІэкІащ.

- Гуапэ тщыхъуащ нобэрей Іуэху щхьэпэм хэтыну цІыху куэдым гупыж зэращІар. Къапщтэмэ, зы сымаджэр хуэныкъуэщ цІыхуищым ята лъым. Лъы щат республикэ станцым и илъэс лэжьыгъэр убзыхуащ медицинэ ІуэхущІапІэхэр лъыуэ зыхуейуэ къагъэлъагъуэм тещІыхьауэ. Ди ІэнатІэм хузэфІокІ жэщ-махуэ имыІзу сымаджэщхэр зыхуэныкъуэ лъымрэ абы и пкъыгъуэхэмкІз къызэрагъэпэщын. Апхуэдэу пІащІэгъуэкІз дэІэпыкъуныгъэ хуэныкъуэу щытыкІз ихуэми, лъы гъэтІылъыгъэ щыІэщ. МафІэм исахэм, фэбжь зыгъуэтахэм щхьэкІз, лъхугъз хьэлъэхэм, операцэ гугъухэм деж, лышх узыфэр зиІэхэм щхьэкІз лъы куэдрэ хуэныкъуэ мэхъу, - жиІащ Мамхэгъым.

КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министрым и къуэдзэ Мэзокъуэ Еленэ жиІащ мыпхуэдэ зэхыхьэхэр мыхьэнэшхуэ зиІэ социальнэ Іуэхугъуэхэу зэрыщытыр, сыт щхьэкІэ жыпІэмэ, гулъытэ хурегъэщІ лъы зытынухэр яхуримыкъуу зыІууэ гугъуехьхэм икІи абы цІыхухэр къыхэшэнымкІэ сэбэпышхуэ мэхъу.

Псори зэхэту а махуэм лъы ятащ цІыху 220-м, лъыуэ литри 118-рэ ягъэхьэзращ. КъБР-м Узыншагъэр хъумэнымкІэ и министерствэм фІыщІэ яхуещІ кърахьэжьа Іуэхур къафІэІуэхуу ар къадэзыІыгъахэм.

ЩХЬЭЩЭМЫЩІ Изэ. *Сурэтхэр* **Елъкъэн Артур** *трихащ.*

Есэпыр зыджхэр

Зэрытщіэщи, мэлыжьыхь мазэм и пэщіэдзэм хуозэ Есэпыр зыджхэм я махуэр. Дунейпсо махуэгъэпсым «плъыжьу» къыщыхэмыгъэщами, ехьэжьауэ ямыгъэмахуэшхуэми, ар ягъэлъапіэ а щіэныгъэм зи гъащіэр езыпха студентхэм, аспирантхэм, егъэджакіуэхэм икіи, зэрыгурыіуэгъуэщи, есэп къэхутэныгъэхэр щрагъэкіуэкі іуэхущіапіэхэм щылажьэ щіэныгъэліхэм.

КЪЭБЭРДЕЙ-БАЛЪКЪЭРЫМ щыІэщ апхуэдэ ІуэхущІапІэ, и лэжьыгъэр ди къэралым и мызакъуэу, щІыпІэ куэдым фІыкІэ щыІуауэ. Зи гугъу тщІыр Урысейм ЩІэныгъэхэмкІэ и академием Къэбэрдей-Балъкъэрым щиІэ и щІэныгъэ центрым Прикладной математикэмрэ автоматизацэмкІэ и институтырщ. Ар къызэзыгъэпэщауэ щытари и япэ унафэщІу тетари физикэмрэ есэп щІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор, УФ-м щІэныгъэхэмкІэ щІыхь зиІэ и лэжьакІуэ Нэхущ Іэдэмщ.

Мы гъэм институтыр къызэрыунэхурэ илъэс 30 ирикъуащ. Зэрыжаlэщи, икlи куэдкъым, ауэ мащlэуи жыпlэ хъунукъым - зы щlэблэ къыдэкlуэтеящ. Къэралым хуэдэу, ар зэфlэуват, иригъэкlуэкlыну лэжьыгъэр екlуу зэтриублат, мылъку къыхуамыутlыпщу lэнатlэ гугъуи lутат. Ауэ институтым и лэжьакlуэхэр сыт хуэдэ гугъуехьми пэлъэщащ, къаруушхуэ трагъэкlуадэу къызэlуаха lуэхущlапlэри хагъэкlуэдэжакъым. Къызэринэкlыфа къииным хущlегъуэж хуэдэ, Урысейм Щlэныгъэхэмкlэ и академием институтым и lэщlагъэлl ныбжыщlэхэмрэ щlэныгъэлlхэмрэ иджыблагъэ тыгъэ хьэлэмэт къахуищlащ.

2013 гъэм институтым иухащ фэтэр 20 хъу, къатыбэу зэтет унэм и ухуэныр. Ар ящіащ Урысейм Щіэныгъэхэмкіэ и академием зэхилъхьа «Псэупіэ» программэм ипкъ иткіэ. Программэр яхуэгъэпсат щіэныгъэм пыщіа, унагъуэщізу тіысыжа іэщіагъэлі ныбжыщіэхэмрэ щіэныгъэхутэхэмрэ икіи ар гъэзэщіэным илъэсищ (2011 - 2015 гъэхэр) хухахат. Къыхэгъэщын хуейщ Къэбэрдей-Балъкъэ-

Къыхэгъэщын хуейщ Къэбэрдей-Балъкъэрым щы В Щ Эныгъэ центрым и унафэщ хэм а проектыр зыхуей хуэзэным лэжьыгъэшхуэ зэрыхалъхьар. Зэхьэзэхуэхэр къызэрагъэпэщащ, ухуак ухуам зэгуры узыныгъэхэр мызэмыт у иращ Вылаш, ухуэныгъэмрэ пэш к узирыхэр зэрызэрахьэмрэ к Элъыплъащ, ар къышыгъэнауэ, апхуэдиз гуащ Вэрак Выр жэшк В зыхъумэн плъыр гупхэри къызэрагъэпэщащ.

«ЩІэныгъэліхэм я унэкіэ» зэджа къатыбэ псэуалъэр 2014 гъэм ущыпсэу хъуну яутіыпщащ. Щіэныгъэ советым и унафэкіэ абы Центрым и лэжьакіуэхэмрэ я унагъуэхэмрэ щіагъэтіысхьащ. Гуфіэгъуэ тхьэлъэіур зращіэкіа іуэхугъуэ дахэм кърихьэліат КъБР-м и Іэтащхьэм и Администрацэм и Унафэщі Къуэ-

Зэрытщіэщи, мэлыжьыхь мазэм и пэщіэ- дзокъуэ Мухьэмэд, Щіэныгъэ центрым и вам хуозэ Есэпыр зыджхэм я махуэр. Ду- унафэщі Иуан Пётр, Къэбэрдей-Балъкъэрым ейпсо махуэгъэпсым «плъыжьу» къыщы- щыіэ щіэныгъэ іуэхущіапіэхэм я унафэщіхэмыгъэщами, ехьэжьауэ ямыгъэмахуэш- рэ іэщіагъэліхэмрэ.

Унэ зыгъуэтахэм я ныбжыыр ику иту илъэс 37-рэ хъурт, дэтхэнэ зыри хунэсат илъэси 5-м щегъэжьауэ илъэс 25-рэ хуэдизкіэ Іэнатіэм пэрытыну. Есэп щіэныгъэхутэхэм гушыізу зэрыжаіэщи, псэуалъэ зратахэр зэрылэжьа илъэс бжыгъэр псори зэхэплъхьэмэ, илъэс 418-рэ ирокъу.

Ухуэныгъэр лъзужьыншэу къэнакъым. Абы хуабжьу мыхьэнэшхуэ иlащ щlэныгъэм зиужьынымкlэ. Нобэ «Щlэныгъэлlхэм я унэм» щlэныгъэхэмкlэ доктору тху, кандидату пщыкlуз, lэщlагъэлl ныбжьыщlэу тху щопсэу. Сабийуэ 28-рэ щlэсщ, абыхэм ящыщу 20-р унагъуэхэр унэщlэм зэрыlэпхъуэжрэ дунейм къытехьащ. Дуней псом щащlэ, щlэныгъэхэм и фlагъыр къызэралъытэ Хирш и жыпхъэмкlэ уеплъмэ, къэхутэныгъэу ирагъэкlуэкlыр бжыгъэркlэ 24-м пэгъэуващ (мы бжыгъэр лъагапlэм хуеlэ, есэпыр зыджхэм ирагъэкlуэкl лэжьыгъэм и мыхьэнэр зэрыиныр къэзыгъэлъагъуэщ).

А унэр нэгъэсауэ щіэныгъэм и жьэгущ. 2014 гъэм къыщегъэжьауэ Урысейми хамэ къэралхэми къыщыдэкі, есэп щіэныгъэхэм теухуа журнал ціэрыіуэхэм лэжьыгъэ 600-м щіигъу къытехуащ. Дуней псом щрагъэкіуэкі есэп къэхутэныгъэхэр псори къызэщіэпкъуэжрэ ухэплъэжмэ, ди щіэныгъэліхэм я іэдакъэщіэкіхэр 1400-м щіигъурэ къыщагъэсэбэпащ, тегъэщіапіэ ящіащ. Абы къищынэмыщіауэ, зи гугъу тщіы унэм щыпсэухэм я щіэныгъэ гуащіэдэкіым щыхьэт техъуэ патентхэр къыдахащ, доктор икіи кандидат диссертацэхэр пхагъэкіащ, аспирантхэр яунэтіащ.

ЦІыхум и щыГэныгъэр зэгузэпэщ щІыным текгуадэ къарум кърикгуэ фГыгъуэхэм щапхъэ нэс яхуохъу Налшык къалэ дэт «ЩГэныгъэхэлхэм я унэр». Насыпщ щхьэегъэзып зугору, уи псэуалъэ зэгъэпэщауэ фГыуэ плъагъу Гэнатгэм упэрытыныр. Унэм сом мелуан 40-м щГигъу текгуэдащ. Къапщтэмэ, Мэзкуу и зы хьэблэф Гуэрым къыщыпхуэгъуэтыну унэ цГыкгум и уасэ хъууэ аращ. Ауэ абы еплъытыфынукъым уи щГыналъэ ущыпсэууэ бгъуэт гупсэхугъуэр. УзыщГэхъуэпсри узытелажьэри зы щыхъужым деж - жьэгури аращ, Хэкури аращ.

Диіэщ дызэгупсысын, диіэщ дызыхущіэкъун!

АТТАЕВ Анатолэ,

Къэбэрдей-Балъкъэрым щыlэ Щlэныгъэ́ центрым уравненэ зэхэлъ лlэужьыгъуэхэмкlэ и кафедрэм и унафэщl, физикэмрэ есэп щlэныгъэхэмкlэ кандидат.

ЩІым зэрелэжь техникэ къащэху

Мы илъэсыр къызэрихьэрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэкъумэшыщ!эхэм къащэхуащ щ!ым зэрелэжь техникэу 33-м нэблагъэ. Абыхэм ящыщу 31-р тракторщ, адрей т!ур зэры!уахыж комбайнрэ удз зэрыпаупщ! машинэрэщ.

КЪАІЭРЫХЬА тракторхэм ящыщу 25-р Белоруссием, 3-р Санкт-Петербург дэт трактор заводым, гъавэ зэрыІуахыж комбайныр Брянск къалэм щыІэ «Брянсксельмаш»-м щащІащ.

Мэкъумэш техникэщіэ зыіэрыгъэхьэным и зы хэкіыпіэщ абы и уасэр лизинг іэмалхэмкіэ тыжыныр. Техникэхэм ящыщу 19-р къазэрыіэрыхьар апхуэдэ хабзэм тетущ.

Тракторхэмкіэ, комбайнхэмкіэ, техникэхэр зыхущыщіэ пкъыгъуэхэмкіэ нэхъ зэгъэпэща зэрыхъуам мэкъумэшыщіэхэм Іэмал къарет губгъуэ лэжьыгъэхэр и чэзум ягъэзэщіэну.

НАФІЭДЗ Мухьэмэд.

Юбилейхэр

Ізужь дахэ лъэпкъым къыхуэзыгъэна

Теунэ Хьэчим къызэралъхурэ илъэси 110-рэ ирокъу

Лъэпкъ литературэм и дыжьыныгъуэ тхакІуэхэм ящыщу къалъытэ зи Іэдакъэщі экіхэмкі э ноби къыпасэрей дэущие, хабзэжьхэм дыхуэзыгъэсэж, гъащіэм и ізмалхэмкіэ къыддэгуашэу *КЪЫТХЭТ* пэлъытэ Теунэ Хьэчим.

Тэрч щІыналъэм хыхьэ Арыкъ къуажэм 1912 гъэм къыщалъхуащ. Горький Максим и ціэр зезыхьэ Литературэ рабфакыр, Москва журналистикэмкіэ и институтым газетхэм политикэмкі́э ща-Із къудамэхэм я редактор курсхэр, Горький Максим и ціэр зезыхьэ Литературэ институтыр, Къэбэрдей-

Балъкъэр педагогикэ институтыр, Москва щы іэ Литературэ курс нэхъыщхьэхэр къиухащ Теунэм. 30 гъэхэм «Ленин гъуэгу» газетым щэнхабзэмкіэ и къудамэм щы-лэжьащ. Иужькіэ республикэм и щіалэгъуалэ газетым и редактор къулыкъум пэрытащ. Хэку зауэшхуэм и зэманымрэ абы и ужь лъэхъэнэмрэ Теунэ Хьэчим ВЛКСМ-м и обкомым и секретару, республикэм и радиокомитетым и унафэщіу лэжьащ. Ар хахауэ щытащ КъБАССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и депутату, КъБР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Унафэщіу. 1944 - 1951 гъ́эхэм Теунэ Хьэчим и унафэм щіэтащ республикэм и ТхакІуэхэм я зэгухьэныгъэр. Лъэпкъ литературэм хуищіа хэлъхьэныгъэфіхэр къалъытэри, абы къыхуагъэфэщащ «ЩІыхьым и дамыгъэ» орденымрэ медалитірэ.

Теунэм и ІэдакъэщІэкІхэм ящыщу: «Шэджэмокъуэ лъэпкъыр», «Аслъэн», «Псэм и ІэфІыр къуатмэ», «Повеститі», «Гъуэгу зэхэкіыпіэ», н.къ. языхэзым щымыгъуазэ щыі эү къыщі экіынкъым, сыт щхьэкі э жыпі эмэ, курыт еджапіэхэм щыщіэдзауэ щіэныгъэ щрагъэгъуэт іуэхущіапіз куэдым я программэм хэтщ. Ауэ дэтхэнэ тхакіуэм и дежкіэ нэхъыщхьэращи, ар бэм фіыуэ ялъэгъуахэм ящыщщ, абы и «Шэджэмокъуэ лъэпкъыр» романым емыджа куэд щыlэу си фlэщ хъуркъым. Уеблэмэ ар нобэми зи Іэфіыр мыкіуэда тхыгъэщ. Тхакіуэм и зэфіэкіым и щыхьэтыр и тхыгъэхэм къагъэщі гъащіэрамэ, Теунэм лейуэ ущіытепсэлъыхьын щыіэкъым.

ЩОМАХУЭ Залинэ.

ньбжьыщІэхэм я дэІэпыкъуэгъут

Дэтхэнэ лъэпкъ щэнхабзэми ијэщ ар псом хуэмыдэу дыщыхуэзэрт Теунэм и тхызэрыгушхуэ, и щхьэр лъагэу езыгъэlэт цІыхухэр. Къэбэрдей лъэпкъ щэнхабзэр къудамэбэ жыгым хуэбгъадэмэ, шэч хэмылъу, абы и зы къудамэ гъуэзэджэу къэлъытапхъэщ Теунэ Хьэчим и творческэ лэжьыгъэшхуэр. Ди щэнхабзэм и лъэныкъуэ псоми гумызагъэу кІэлъыплъырт, абы щекіуэкі іуэхугъуэ псоми фІыуэ щыгъуазэт. Ар ягъэгуфіэрт ди щэнхабзэм ехъулІэныгъэхэм, игъуэт ягъэнэшхъейрт зыщыщІэхэм, зыхунэмысхэм. Ауэ псом ящхьэрати, Теунэр литераторт, а псалъэм къызэщІиубыдэ мыхьэнэ псори зэхьэліэжа тхакіуэт. Абы итхырт очеркхэр, новеллэхэр, рассказхэр, повестхэр, романхэр, ар критикт икlи литературэдж Іэзэт. Хьэчим гуащіафізу хэлэжьыхьащ ди театрхэр, еджапІэхэр зыхуей хуэзэу зэфІэувэнми. Илъэс куэдкіэ щытащ ди тхакіуэхэм я зэгухьэныгъэм и унафэ-

Курыт еджапІэм дэ япэу гъэхэм. Абы и «Аслъэн» повестыр икъукІэ щІэщыгъуэ къытщыхъуауэ, дыдихьэхауэ дджат. Иужькіэ Хьэчим и къалэмыпэм къыщІэкІащ ди литературэм хэлъхьэныгъэфі хуэхъуауэ щыта тхыгъэ куэд, абыхэм ящыщщ «Псэм и ІэфІыр къуатмэ», «Шэджэмокъуэ лъэпкъыр» романхэр, нэгъуэщІхэри. Абыхэм пэжагъ ин хэлъу къыщыгъэлъэгъуащ иджырей интеллигенцэм ича япэ лъэбакъуэхэр, ар зэрызэфІэувар. А романхэр щыхьэт тохъуэ Теунэр езым и лъэпкъым и тхыдэмрэ и иджырей псэукІэмрэ Іэзэу дэзыгъэлъагъу художниккъэхутакІуэу зэрыщытам.

КъищынэмыщІауэ, гъуэтыгъуейщ тхакІуэ нэхъыщІэхэм щыщу (сэри абы сахэту) Хьэчим зыгуэркІэ зыдэмы Іэпыкъуа - ирехъу ар псалъэ гуапэ, чэнджэщыфІ е гупсэхуу тха рецензэ.

КЪАГЪЫРМЭС Борис.

Режиссёр пщэрылъ гугъум хуэ эк уэлъак уэ, зи лэжьы-гъэм фіыуэ хэзыщіыкі ізщіагъэліт Урысей-Федерацэм, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм гъуазджэхэмкіэ щіыхь зиІэ я лэжьакІуэ, КъБР-м и Къэрал саугъэтым и лауреат,

спектакль куэд лъэпкъ театрым и сценэм щызыгъэува, актёрхэм я гъуэгугъэлъагъуэ пажэ, зыдэлэжьахэми гъуазджэм и лэжьакіуэхэми пщіэ зыхуащі Теувэж Сулътіан.

ДИ ЛЪЭПКЪ театрым и мызакъуэу, зэман зэхуэмыдэхэм ар щыlащ Музыкэ, Урыс театрхэ-ми, зэми режиссёр нэхъыщхьэу, зэми зы спектакль игъэувыну ирагъэблэгъауэ. Къыхэгъэщыпхъэщ УФ-м и цІыхубэ артист Ерчэн Леонидрэ Теувэж Сулът анрэ я гуащ эм зэпэщхьэхуэу я гугъу зэрыпхуэмыщынур, сыту жыпіэмэ а тіур Іэнатіэ зыпэрытахэр зэщхьщ, зэрылэжьа щІыкІэри зэтохуэ, зэблахъуу зэрыщы ам театрхэм фІы куэд къахуихьащ. Псалъэм и хъэтыркіэ, абыхэм зы спектаклыр урыс театрми адыгэ театрми я утыкухэм зэгъусэу кърахьэрти, цІыхуу Къэбэрдей-Балъкъэрым исым лэжьыгъэр зэуэ зрагъэлъагъуфырт. Теу-СулътІан мызэ-мытІэу къызживащ ар зи фыщвэр а зэманым КъБР-м щэнхабзэмкІэ и министру лэжьа Ефэнды Джылахъстэну къызэрилъытэр. Абы я Іуэхур ядиІыгъырт, зэ-фІэкІ зэраІэр, я ІэщІагъэм зэрыхуэІэижьыр ищІэрти. Иужьрей зэманым, илъэс ипэкіэ, дунейм ехыжыху, Теувэжыр Горь-кий Максим и цІэр зезыхьэ Урыс драмэ театрым и режиссёр нэхъыщхьэу щытащ.

Спектаклыр нэхъыбэм гуригъэІуэн, нэхъыбэм егъэлъагъун гуращэм тригъэгушхуэри, Къэбэрдей театрым щигъэува «Эдип»-р урысыбзэкІэ утыку кърихьат Теувэжым. Абы кърита гупсысэмкіэ, арэзы къэзыщІахэмрэ къемыхъулІауэ къыщыхъухэмкІэ сыщеупщІам (премьерэр щыщы а 2010 гъэм и мэлыжьыхь мазэм) СулътІан къызжиІат:

- ЩоджэнцІыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей драмэ театрым «Эдип» спектаклыр щыщызгъэувым си лэжьыгъэр псынщіэ сщищіу егъэлеяуэ къыздэІэпыкъуат пьесэр зи Іэдакъэщіэкі тхакіуэшхуэ іутіыж Борис. Спектаклыр Борис и фэеплъу щІэзгъэувари тхыгъэр зэрейм и закъуэкъым, дызэгурыІуэу дызэрызэдэлэжьари абы хэтщ. Къапщтэмэ, а тІум ящыщу нэхъыфІ-нэхъ Іейм и гугъу схуэщІынукъым, тІури си гуащІэщи. Еплъахэращ ар къызытехуэр. Ауэ урысыбзэ «Эдип»-м адыгэбзэ спектаклым къыщыдмыгъэлъэгъуа Іуэхугъуэ зыбжанэ хэтлъхьат нобэрей гъащІэм нэхъ къызэрезэгъыным яужь ситу. Япэми етІуанэми сызыхуея, си гум илъа псори щызэзгъэхъуліэфауэ схужы Іэнукъым...

Узыпэрыхьэ сыт хуэдэ Іуэхуии, пхузэфіэкі псори епхьэліаўэ къыпщыхъуж пэтми, зэман дэкІа иужь ухэплъэжыныр, зэбзэпыту псэу ціыхум и гъащіэм хэм, шэч хэмылъу, хэббжэ хъу-егъэлеиlуауэ піэрэ жыпіэным нущ Адыгэ Республикэм и те-

Театрхэм я щІэгъэкъуэн быдэ

хьэлыр Апхуэдэ хэлъщ. цІыхут Теувэж Су-лътіан. Ищіамкіэ зыхуэарэзыжу, дэщІыгъужын хуейІакъимылъытэу тысыжхэм ар ящыщтэкъым. Абы и щыхьэтщ «зэ анэдэлъхубзэкІэ згъэуващи куэдщ» жиlэ́у «Эдип»-р ІэщІыб «Эдип»-р

зэримыщІар. Теувэж СулътІан Теувэж СулътІан Къэбэрдей драмэ театрым япэ дыдэу щигъэуващ Іутіыж Борис и «Тыргъэтауэм» къытращІыкіа спектаклыр Къапщтэмэ, ІутІыжым и пьесэ нэхъыбэ дыдэ 3Ыгъэувар СулътІанщ. Абы и щыхьэтщ

«Эдип»-р, Теувэжым щригъэджа ГъуазджэхэмкІэ Кавказ Ищхъэрэ къэрал институтым и студентхэм ядигъэува «Хьэцацэ дахэр» (ар театрми щагъэлъэгъуат), ІутІыжым Теувэжым теухуа и

тхыгъэхэм ящыщ зым щитха гуэр сигу къэкІыжащи, ахэр зэ-

рызэхущытар къызэригъэлъа-гъуэм къыхэкІыу мыбдежым къыщысхьмэ, си гуапэщ. «Талант зиlэ дэтхэнэри апхуэдэ-къэ, - итхырт Борис. - Сулътlан цІыху ІэтІэлъатІэкІэ уеджэнкъым, дэшэхыгъуафІэхэм

ящыщкъым, и жыlэм уеда-lуэурэ, зыдэпщlурэ укlуэмэ, нэхъ узыдэгъуэгурыкlуэфыну режиссёрщ. Апхуэдэ режиссёрымрэ гунэмыс хьэл зиІэ драмытургымрэ зэрыгъэтыншу пхужыІэнукъым. Дэри - аращ: пьесэр ди гуэрэныгуу дыщызэхуэзэ зэзэмызэхэм деж, ди акъыл зэтехуэу, щхьэж и гъунапкъэр ищІэжу нэхъыбэм дызэдэлажьэурэ, режиссурэмрэ драматургиемрэ я бжьыпэхэр щытфІызэрыни мызэ-мытІзу къэхъуащ. ЩІихьауэ репетицэм хэт актёрхэм я дежкІэ, дауи, гуапэкъым зэпэувауэ а зэтехуапІэр къэзылъыхъуэ режиссёрымрэ драматургымрэ я зэ-

хуаку къыдэхутэныр. Къаздэхъу СулътІан мыгъуэм апхуэдэхэм деж жиlэрейт: «Фызэгурыlуэ, фызэгурыlуэ, фызэгурыlуэ...» ИкІи сытым дежи дызэгуры-Іуэжырт, а зытехуапІэри къызэдэдгъуэтырт» Музыкэ театрым и репер-

хэтщ Теувэжым игъэува «Летучая мышь», «Ханума», «Фиалка Монмартра» спектаклхэр, Теувэж Сулътlан и ІздакъэщІэкІщ Айтматов Чингиз, Кайтов СулътІан, Мурат Чапай сымэ я тхыгъэхэм къытращІыкІа «Ма-теринское поле», «Анэм игу»,

туарым илъэс куэд дыдэ хъуауэ

«Къулыкъущ<u>І</u>экъухэр» СулътІан гъэзэхуэжыныр дунейм щыхаб-зэщ. ЩІэ, щІэщыгъуэ лъыхъуэ лъэпкъ театрым хуищІа ІуэхуфІ-

атрым ирагъэблагъэу абы щигъэувауэ щыта спектаклхэр, На-

агрым ираг Бэолаг Бэу абы щигъэувауэ щыта спектаклхэр, Нало Заур и «Хьэбалэ и пхъэгуащэ» новеллэмрэ Гутыж Борис и «Жьэмыгъуэ - Африкэм» пьесэмрэ къытрищГыкГахэр.

Теувэж СулътГан и цГыху хэтыкГэр, и Гуэху зехьэкГэр, гумызагъэу и лэжьыгъэм зэрыпэрытыр ар зыцГыхуу щыт пэтми, сэнэхъ гъунэгъуу СулътГан къышысцГыхуа зэманым и гугъу кГэщГу сщГынут. И ГуэхущГафэхэм мащГэ-куэдми сыщыгъуазу екГуэкГми, ДышакГ КГунэкъыщалъхуа махуэм ирихьэлГэр жезгъэГэну СулътГан деж сыщыпсэлъа 2007 гъэрщ и Гузху еплъыкГэ къэсщГэну си насып къышрихьэкГар. Ди зэпсалъэр ткГыбжь сфГэхъу пэтащ а махуэм. «КГунэ и лэжьыгъэм и Пыху хэтыкГау шых Ди зэпсалъэр ткіыбжь сфіэхъу пэтащ а махуэм. «Кіунэ и лэжьыгъэм, и ціыху хэтыкізу щытам теухуауэ упщіэ зыбжанэ уэстыну арат», - щыжысіэм, сыкъэзыгъэуіэбжьа жэуап къызитащ. «Сэ экзамену хъуар стащ, уи упщіэхэм жэуап естын хуейуэ къэслъытэркъым», - жиіащ Сулътіан. Нобэр къыздэсым къызгурыіуэркъым, щіэх-щіэхыурэ согупсыс ар къызыхэкіам: зэуэ дзыхь къысхуимыщіауэ зэуэ дзыхь къысхуимыщауэ арат, зыгуэрым къигъэгубжьат е гушыlа... Итlанэ жесlащ фlыуэ зэриціыхуу щытам щхьэкіэ и Іуэху еплъыкіэ, и псалъэ газетым тетмэ си гуапэу зэрыарар. Сытми ифІ зыкъришэжри, КІунэ къысхутепсэлъыхыу хуежьащ. Жиlэнур жиlэри, «мис ахэр птхамэ, зы тхыгъэ кlэщl ирокъу. Апхуэдизу сыкъэзы-гъэва Залинэр хэтхэ ящыщ?» къызэупщІащ ар. ЖесІащ, тхыгъэр хьэзыр хъуа иужь езгъэджэжри (дапщэрэ дызэпсэ-лъами, а зэращ зэреджэжар, и дзыхьыр къэзлэжьагъэнщ) абдежым щежьащ «ди зэныбжьэ-гъугъэр». ИужькІэ куэдрэ дызэпсэлъащ, студентхэм ядигъэува спектаклхэм сеплъащ, театритІми утыку къыщрихьа лэжьыгъэхэр слъэгъуащ. А псом тесщіыхыу схужыіэнущ сыткІи къыбдэІэпыкъуну хьэзыр, чэнджэщ шхьэпэхэр къозыхьэліэфын, зэчий зыбгъэ-дэлъ, и іздакъэщіэкіымкіз адрейхэм къахэщ ціыхуу ар зэрыщытар. Утемызашэу зыгуэрым и лэжьыгъэм уеплъыфынумэ, - абы зи «дамыгъэ» тельыр режиссёр ІэщІагъэм къыхуигъэщІа Теувэж СулътІанш.

Нэхъыщхьэр цІыху хэтыкІэ екІу зиІа, гуащІафІэу зи Іуэхум пэрыта Іэщіагъэліыр, и ІэдакъэщІэкІхэр цІыхухэм зэращымыгъупщэрщ. Абы и лэжьыгъэхэм ди театрхэм зрагъэужьащ, лъабжьэ быдэ яхуэхъуащ, цІыхубэм гуимыхуж ящыхъуащ. ИСТЭПАН Залинэ.

ДифІ догъэлъапІэ

Зи зэфІэкІыр лъагэ еджагъэшхуэ

Ди республикэм и щіэныгъэлі пашэхэм хабжэ Кіуэкіуэ Валерэ и ціэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал мэкъумэш университетым и егъэджакіуэ, абы и профессор, техникэ щІэныгъэхэм я доктор Балъкъэр Руслан Аслъэнбий и къуэр. ЩІэныгъэліым и къэхутэныгъэ купщіафіэхэр я лъабжьэу зэпкъралъхьа техникэ ліэужьыгъуэхэм ящыщ куэд хагъэхьащ Мэкъумэш щіэныгъэхэмкіэ Урысей академием (РАСХН) къыдигъэкі «Жыггъэкі Іэнатіэм къыщагъэсэбэп техникэр» каталог ціэрыіуэм. Зэфіэкіышхуэ зыбгъэдэлъ лэжьакіуэ емышыжым а унэтІыныгъэмкІэ иригъэкІуэкІ къэхутэныгъэхэр зэрыкупщіафіэм къыхэкіыу, пщіэ инрэ гулъытэ лъагэрэ ноби щагъуэт щІэныгъэм и дунейм. Ахэр къыщагъэсэбэп ди щіыпіэми нэгъуэщі щіыналъэхэми пхъэщхьэмыщхьэ жыг гъэкіыным, жыг хадэхэр зехьэным зи лэжьыгъэр епха мэкъумэш ІэнатІэхэм. Еджагъэшхуэм и фІыгъэ куэд хэлъщ а щІэныгъэ унэтІыныгъэм ди лъахэм зэрызыщиужьым, абы щіалэгъуалэр зэрыдихьэхым.

ЩІэныгъэлі щыпкъэм и ныбжьыр иджыблагъэ илъэс 70 ирикъуащ. Абы щыщу 40-м щІигъуауэ Балъкъэр Руслан щіэныгъэ-къэхутэныгъэм пэрытщ.

БАЛЪКЪЭР Руслан Бахъсэн щІыналъэм хыхьэ Кыщпэк жылэм 1952 гъэм и мэлыжьыхь мазэм къыщалъхуащ. Абы и адэ Аслъэнбийрэ и анэ Шэризэтрэ (ар Мыдхэ япхъут) зэгурыІуэрэ зэдэІуэжрэ, пщІэрэ нэмысрэ зэрылъ унагъуэ дахэ яухуат. Быних зэдапІащ абыхэм, адыгэ хабзэмрэ нэмысымрэ я гъуэгугъэлъагъуэу, гъащІэм къапигъэтІылъ лъэпощхьэпохэм щымышынэу, щІэныгъэ нэхур я плъапІэу. Хэку зауэшхуэр къэхъея нэужь, коммунист Балъкъэр Аслъэнбий яхэхуащ фронтым япэу Іухьахэм. Кавказым къыщыщІэдзауэ Венгрием нэс зауэ гъуэгуанэ хьэлъэр зэпичащ абы, хахуагъэрэ лыгъэрэ хэлъу бий ерум пэщіэту. Мызэ-мытІзу уІэгъэ хъури, госпиталым щІэлъащ. 1946 гъэращ Аслъэнбий щалъхуа щІыналъэм къыщигъэзэжыфар. ТекІуэныгъэ Иныр совет къэралыгъуэм къыхуэхьыным зи къару куэд езыхьэліа зауэлі хахуэм и бгъэгум щылыдырт «Вагъуэ Плъыжь» орденыр, «Зауэм къыщигъэлъэгъуа зэфіэкіхэм папщіэ», «Кавказыр зэрахъумам папщІэ», зи лъэ зытеува европей къэралхэр хуит къызэращІыжам щхьэкІэ ягъэува, «Германием зэрытекlуам папщlэ» медалхэр, нэгъуэщІ дамыгъэ лъапІэхэри. Хэкум къигъэзэжа нэужь, Аслъэнбий и къару псори ирихьэліащ фашист зэрыпхъуакІуэхэм зэтракъута цІыхубэ хохяйствэр зэтегъзувэжыным.

бэлыхьхэр зышэча адыгэ бзылъхугъэхэм. Бынихым я анэ гумащіэм лъэкі щита илъэсхэми. ЩІытІхэм яхэту, фронтым и щІыбагъ къыдэту советыдзэм сэбэп яхуэхъуа цІыху минхэм хуэдэу лэжьащ ар. Шэризэт къыхуагъэфэщащ «Хэку зауэшхуэм и илъэсхэм ирихьэкІа гуащІэдэкІ лэжьыгъэ хьэлэлым папщІэ» медалыр.

Апхуэдэ нэхъыжьыфІхэр зи гъуэгугъэлъагъуэу щыта Руслан гъащІэр фІыуэ илъагъуу, дунейр фІэхьэлэмэту, щІэныгъэ зэгъэгъуэтыным хуэнэхъуеиншэу къэхъуащ. Курыт школым фІы дыдэу щеджэ щІалэр апхуэдэ дыдэуи хуэжыджэрт жылагъуэ Туэхухэм. Жэуаплыныгъэ зыхэзыщІэ комсомолецыр я унэтакіуэт пионер ныбжьым ит школакіуэхэм, абыхэм сыткіи щапхъэ дахэ яхуэхъуу. Кыщпэк дэт курыт школым щызэхэт комсомол зэгухьэныгъэм и секретару щытащ Балъкъэрыр. ВЛКСМ-р къызэрызэрагъэпэщрэ илъэс 50 щрикъум ирихьэлІзу,

комсомолец пашэм къыхуагъэфэшауэ шыташ комсомолым и Къэбэрдей-Балъкэр обкомым къыбгъэдэкІ щІыхь тхылъ. Зи пашэ зэгухьэныгъэм щызэфІих лэжьыгъэ купшІафІэм къыпэкІуат апхуэдэ гулъытэ лъагэр.

Шалъхуа жылэм дэт курыт еджапіэр къиухри, куэд дэмыкІыў Руслан дзэм ираджащ, Хэкум къулыкъу хуищІэну. ИлъэситІкІэ ар щыІащ Германием, абы щыІэ советыдзэ гупым (ГСВГ) и танкыдзэм хэту. Дзэ къулыкъум къыпэрыкІыжа офицер цІэр иІэу, Балъкъэрым 1972 гъэм Хэкум къигъэзэжащ. ЩІэныгъэ зэгъэгъуэтыным зи нэ къыхуикІ щіалэщіэм а мурадыр зригъэхъуліащ. А илъэс дыдэм ар щІэтІысхьащ КъБКъУ-м механизацэмкІэ и факультетым.

Студент илъэсхэр купщафіэу ирихьэкІащ Руслан. ФІыуэ зэреджэм къыдэкІуэу, зэрихабзэу, ар а зэманми жыджэру хэтащ республикэм щекІуэкІ жылагъуэ гъащІэм. Хабзэхъумэ ІэнатІэхэм я ІэщІагъэлІхэм я дэІэпыкъуэгъу дружинникыу (а лъэхъэнэм апхуэдэ пщІэ зылъагъэсыр зи дуней тетыкіэкіэ щапхъэ зытрах щіалэгъуалэрат) ар яхэтащ хабзэр къызэпемыгъэудыным кІэлъыплъыну Налшык къыщызэрагъэпэщауэ щыта зэгухьэныгъэм. А жылагъуэ лэжьыгъэр гудзакъэ иІэу зэрызэфІигъэкІым папщІэ, Балъкэрым мызэ-мытІзу къратауэ щытащ къалэ унафэщіхэм къабгъэдэкі фіыщіэ тхылъхэр.

Зыхуеджа инженер ІэщІагъэмкІэ щІэныгъэ нэхъыщхьэ зэзыгъэгъута ІэщІагъэлІ щІалэм 1978 гъэм лэжьэн щыщІидзащ «Мэкъумэштехникэ» зэгухьэныгъэм Бахъсэн щІыналъэм щи-Шэризэти ящыщащ Хэку зауэшхуэм и Тэ къудамэм. ЗэфТэкТ лъагэ бгъэдэлъу. и пщэрылъ къалэнхэмкІэ жэуаплыныгъэ лъагэ зыхищІзу гу зылъата Балъ къигъэнакъым бийр ди щІыналъэм къэрыр къыкІэлъыкІуэ илъэсым ирагъэблэгъащ КъБАССР-м Мэкъумэш техникэмкІэ и къэрал комитетым Тракторхэмрэ автомобилхэмрэ я техникэ шытыкіэм кіэлъыплъынымкіэ и управленэм и инженер нэхъыжьу.

Дзыхь къыхуащ а ІэнатІэм ехъулІэныгъэхэр щиlэу, зыхэт гупым пщlэ къыщыхуащІу лажьэми, Балъкъэрым и псэр хуеіэрт и Іэщіагъэмкіэ бгъэдэлъ щІэныгъэм адэкІи хигъэхъуэну. Ар щІэхъуэпсырт Іуэхур езыгъэфІэкІуэну къэхутэныгъэщІэхэр иригъэкІуэкІыу ахэр техникэ ІэмэпсымэщІэхэр щІыным лъабжьэ яхуищІыну. А мурадыр и гъуазэу, Руслан щІэтІысхьащ Москва дэт, мэкъумэш ІэнатІэм и инженерхэр щагъэхьэзыр институтым (МИИСП), иджы Москва къэрал мэкъумэш университетым (МКъМУ) и аспирантурэм. Зэреджэм хуэдэурэ, абы заулкІэ щригъэджащ а институтми.

1987 гъэм ирихьэлІэу Балъкъэр Рус-

лан хьэзыр ищІащ илъэс зыбжанэкІэ иригъэкІуэкІа къэхутэныгъэ хьэлэмэтхэр тегъэщіапіэ зыхуищіа и щіэныгъэ лэжьыгъэр. Аp ехъулІэныгъэкІэ МИИСП-м щыпхигъэкІри, Балъкъэрым къыф ащащ техникэ щ І эныгъэхэм я кандидат цІэр.

Бгъэдэлъ зэфіэкіми шіэныгъэми хэзыгъэхъуа ІэщІагъэлІ щыпкъэм куэд дэмыкІыу ди республикэм къигъэзэжащ. Жыг гъэкІыным епха техникэр щагъзунэху лабораторзу Къзбэрдей-Балъкъэр щіыналъэ жыггъэкі станцым епхам и унафэщІ къалэныр пщэрылъ зыщащіа щіэныгъэліыр піалъэ къыхимыгъэкІыу иужь ихьащ гъэунэхуныгъэ, къэхутэныгъэ хьэлэмэтхэр егъэкІуэкІыным. А ІэнатІэм зиужьу Кавказ Ищхъэрэм и бгылъэ, бгы жьэгу цыпіэхэм путэшканы жыгхэр щыгъэкІынымкІэ щІэныгъэ-къэхутакІуэ институт хъуа нэужьи, Балъкъэр Руслан ягъэуващ абы механизацэмкІэ и къудамэм и унафэщІу. 2005 гъэм къыщыщі эдзауэ ар а институтым и щіэныгъэ лэжьакІуэ пашэщ.

А илъэс дыдэм щегъэжьауэ нобэр къыздэсым Балъкъэрыр щолажьэ КІуэкІуэ Валерэ и цІэр зезыхьэ КъБКъМУ-м. Ар щытащ механизацэмкІэ факультетым и кафедрэм и унафэщІу. 2007 гъэм къыщыщІэдзауэ кафедрэм и профессорщ, «Мэкъумэшинженерие» егъэджэныгъэ унэтІыныгъэмкІэ щІэныгъэ зэзыгъэгъуэт гупхэм я унафэщІщ.

Сыт хуэдэ ІэнатІэ пэрытами. Балъкъэрым зэи ІэщІыб ищІакъым къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэр. 2004 гъэм абы МКъМУ-м ехъуліэныгъэкіэ щыпхигъэкlащ и доктор диссертацэр икlи техникэ щіэныгъэхэм я доктор ціэр къыфіащащ. Щіэныгъэ дунейм щіэупби мыхьэнэшхүэ иІэщ жыг гъэкІыным епха техникэм зи ІэщІагъэр пыщІахэм я дежкіэ.

Студентхэр зэрыригъаджэм къыдэкіуэу, профессор ціэрыіуэм ноби ирегъэкІуэкІ щІэныгъэ-къэхутэныгъэ купщафіэхэр. Балъкъэр Руслан и къалэмыпэм къыпыкlащ щlэныгъэ лэжьыгъэу 180-м нэс. Абыхэм яхэтщ монографие щхьэхуэхэри, патентхэр къызыпэкІуа къэхутэныгъэ лэжьыгъэхэри, зэреджэ-методикэ чэнджэщхэр зэрыт тхылъ купщІафІэхэри. Еджагъэшхуэм и лэжьыгъэхэм къыщыгъэлъэгъуа Іуэхугъуэхэм ящыщхэр куэдрэ тегъэщіапіэ ящі а унэтіыныгъэм зи зэфІэкІхэр щызыгъэлъагъуэ щІэныгъэлІхэми. Абы и щхьэусыгъуэр нэрылъагъущ: Балъкъэр Руслан иригъэкІуэкІ къэхутэныгъэхэм ящыщ дэтхэнэми щІэныгъэ лъабжьэ быдэ яІэщ, методикэ лъагэхэри я тегъэщІапІэщ. Ахэр ятещІыхьащ иджырей инновацэ техно-

логие пэрытхэр лэжьыгъэм къыщыгъэсэбэпыным, щІыгулъымрэ щІыуэпсымрэ зыхъумэ, абыхэм зэран яхуэмыхъу, жыг гъэкІыным елэжь ІэшІагъэліым иригъэкІуэкІыпхъэ Іуэхугъуэхэм ящыщ куэд зэфІэзыхыф техникэ лъэщ хозяйствэхэм яІэным.

КъинэмыщІауэ, профессор цІэры-Іуэм и лэжьыгъэхэр пщІэ хуащІу хагъэхьащ Тэн Іус Ростов къалэм 2003 гъэм къыщыдэкla «Урысейм и мэкъумэш хозяйствэм папщІэ агрохимиемрэ техникэмрэ» зэрыгъуазэ къыдэкІыгъуэм. Абыхэм гулъытэшхүэ дапщэщи щагъуэт, щІыхь тхылъхэмрэ медалхэмрэ къыщыхуагъэфащэ «Бжыхьэ дыщафэ» урысейпсо мэкъумэш гъэлъэгъуэныгъэм, «Агроуниверсал» дунейпсо мэкъумэш зэхыхьэхэм. Езы еджагъэшхуэм и цІэр иратхащ «Урысейм и жыггъэкІ еджагъэшхуэхэр» тхылъым. Ди лъэпкъым пщІэ зыхуишІ еджагъэшхуэхэм яшышу. Балъкъэрыр ЩІэныгъэхэмкІэ Дунейпсо Адыгэ Академием и академикщ.

Балъкъэр Руслан бгъэдэлъ шІэныгъэ куур къалъытэу, КъБКъМУ-м, Ставрополь КъМУ-м доктор, кандидат диссертацэхэр шыпхагъэк советхэм. Къэрал аттестацэ комиссэм хагъэхьауэ щытащ. Мэкъумэш университетым зэрыщригъаджэм къыдэкlуэу, ар ядолажьэ «Успех Плюс» егъэджэныгъэ центрым екІуалІэ ныбжьыщІэхэми. Мы зэманым и пашэщ ЩІэныгъэ советым диссертацэ лэжьыгъэхэм хэплъэнымкІэ и эксперт комиссэм, щІэныгъэ-педагогикэ лэжьакіуэхэр аспирантурэм щыгъэхьэзырынымкІэ программэми и унафэщІщ. Жэуаплыныгъэ лъагэ зыхэзыщІзу сыт хуэдэ лэжьыгъэри зэфіэзыгъэкі щіэныгъэліым пщіэшхуэ щиІэщ зыщылажьэ ІэнатІэм и унафэщІхэми, зыхэт гупми, иригъаджэ студентхэми я деж.

Апхуэдэ лэжьыгъэ хьэлэлыр гулъытэншэ хъуркъым. Балъкъэрым къыхуагъэфэщащ еджапІэ нэхъыщхьэм, нэгъуэщІ ІэнатІэхэми къабгъэдэкІ щыхь, фыщіэ тхылъхэр. Зэхэщыкі лъагэрэ цІыхугъэшхуэрэ зыхэлъ Балъкъэрыр гупым дзыхь къыхуащІу, илъэс зыбжанэкІэ щытащ зыщылажьэ факультетым и профсоюз зэгухьэныгъэм и тхьэмадэу. Апхуэдэу ар хагъэхьащ «Урысейм и географие зэгухьэны-

Спортыр и Іэпэгъуу къокіуэкі Руслан. Абы и щыхьэтщ ар Іуащхьэмахуэ и щыгум тізунейрэ зэрыдэкіар. Шахматымкіэ спортым и мастер ціэр зыхуагъэфэща Балъкъэрыр щІэх-щІэхыурэ хэтщ а ліэужьыгъуэмкіэ къызэрагъэпэщ зэхьэзэхуэхэм, увыпіэфіхэкъыщехь, щІыхь тхылъхэри дамыгъэхэри къыхуагъэфащэ.

Зи гъащіэр апхуэдэу купщіафізу Іуэхугъуэ зэмылІэужьыгъуэхэмкІэ гъэнщ ауэ езыхьэк і ціыху жыджэрым, зи лъэпкъыр, абы къыдекіуэкі фіыгъуэхэр къэзылъытэм и щіыбагъ къыдэтщ хуэфэщэн унагъуэ дахи. И щхьэгъусэ Іэсият и Іэщіагъэкіэ дохутырщ, я унагъуэр адыгэ хабзэрэ нэмысрэ зэрылъщ. Русланрэ Іэсиятрэ ягъэгуфіэ, я лъэр жан ящі я бынхэм, абыхэм къащіэхъуэ щіэблэ дахэм я ехъуліэныгъэхэм, текіуэныгъэхэм.

Ди щІыналъэм и зыужьыныгъэм игъэпІейтей, абы и къэкІуэнум псэ хьэлэлкіэ хуэлажьэ лъэпкъ щіэныгъэлі пажэ Балъкъэр Руслан Аслъэнбий и къуэм дохъуэхъу и илъэс 70 юбилеймкіэ. Ціыху зэпіэзэрыту, зи Іуэху зехьэкІэкІи дуней тетыкІэкІи екІуу зи гъащІэр зыхь адыгэлІ щыпкъэр узыншэу, ехъуліэныгъэщіэхэр зыіэригъэхьэу и ІэнатІэм иджыри куэдрэ пэрытыну, зи нэхъыжьыфІ и унагъуэм, къыщіэхъуэ щіэблэм я гуфіэгъуэ, насып куэд илъагъуну ди гуапэщ.

ЖЫЛАСЭ Маритэ.

ANUIS ITCANS

ГушыІэ

Іэгъэбэгухэр

Хэт зымыцІыхур Іэгъэбэгу цІыкІухэр?! Адрей къэкІыгъэхэми хуэдэу, абыхэм мэзыр ягъэдахэ, къулей ящІ. И щхьэматэ ціыкіўр лъакъуэ закъуэмкіэ захуэу, пагэу філыгъэу ар щытщ. Іэгъэбэгухэр жыг щіагъхэм, хуейхэм, жыг лъэдакъэ пыупщіахэм я гъунэгъуу къыщокІ.

Іэгъэбэгухэмрэ къэкІыгъэхэмрэ, Іэгъэбэгухэмрэ жыгхэмрэ лъабжьэхэмкіэ, къуэпсхэмкіэ зэрыіыгъщ. Щіыгулъым къыхах «шхыныгъуэхэмкІэ» абыхэм зым зыр «егъашхэ».

Мэзым щІэт псэущхьэ куэдым Іэгъэбэгухэр я шхыныгъуэщ. КІэпхъ цІыкІухэм ахэр зыхуахьэсри, жыг къудамэм пыІуауэ ягъэгъу. ЩІымахуэ шхыну абы къэуатышхуэ щІэлъщ. Цыжьбанэхэми, топ хъурей защІри, я банэ цІыкІухэмкІэ Іэгъэбэгур фІагъанэри, я гъуэхэм яхь.

Іэгъэбэгухэр зэмылІэужьыгъуэ куэд мэхъу. Ауэ абыхэм яхэтщ псэущхьэхэми цІыхухэми яшх мыхъуну щхъухь зыхэлъхэр. Апхуэдэхэр Іэмал имыlэу зэгъэцІыхун хуейщ. Бадзэгъаліэ (мухомор), ямышх фагъуэ (бледная поганка), дакъэхэкІэнэпцІ (ложный опенок) Іэгъэбэгухэм, пшхын дэнэ къэна, ІэкІэ yelycэну шынагъуэщ. Абыхэм псоми мэ гурымыхь къакІэрех

Іэгъэбэгу хужьыр (белый гриб), дакъэхэкІыр (опенок), шампиньонхэр пшхы хъухэм ящыщщ. Апхуэдэ Іэгъэбэгухэм къэуат зыщІэлъ шхыныгъуэ зэмылІэужьыгъуэхэр къыхащІыкІ.

МЭЛЕЙ Фатіимэ.

Мэрэмэжьейр щащІыр гъатхэращ. Пхъэ чейм и щІэр щІигъанэу фо иракІэ, фом и Іувагъым хуэдизу абы курыбэ тракіэ, безым зэрыдэлъу фо тралъхьэ, аргуэру курыбэ тракІэ. Апхуэдэу курыбэмрэ фомрэ къат-къату зэтету чейм из ящі, и щіыіум фо піащіэ тракіэжри, и щхьэр фіыуэ ягъэбыдэж. Чейр куууэ къра-тіыкіа кумбым ирагъэувэх, пхъэбгъу тралъхьэ, Іуву ятІэ тракіутэжри илъэситі нэскіэ щагъэт. Нэхъыбэрэ щытыху, нэхъ гуащіэ мэхъу. Хьэзыр хъуар щыуэ зэтожэбзыкІ.

Ищхьэм тетыр фадэ пащіэращ (коньякым хуэдэу щытщ) хьэщіэ лъапіэм хутрагъэувэу

ЕтІуанэр - фадэ фІыцІэ пщыжь-уэркъыжьхэм ирафу

Ещанэр - махъсымэ бырыкъу къэрэхьэлъкъым я фадэу

КЪУБАТИЙ Борис.

Мэрэмэжьей

ГъащІэм и мыхьэнэр хэт къихута?

Уэ зыр угубзыгъэу, адрейхэр делэу, уэ уціыхуфіу, адрейхэр Іейуэ, уэ жыпІэр пэжу, адрейхэм жаlэр пцlыуэ, уэ насып ухуейуэ, адрейхэр хуэмейуэ апхуэдэ щы экъым: уи закъуэу жэнэтым укlуэну ухэмыт ущІагъэхьэнукъым!

Алыхым цІыху къыхэкІын и гугъэу, цІыху сурэтым иту дунейм Іэджэ къытрегъэхьэ, аршхьэкІэ и нэхъыбапІэр хьэ, кхъуэ, нэгъуэщІ хьэкІэкхъуэкІэ, Іэщ лІэужьыгъуэ, vеблэмэ хьэпшхупш хъуауэ и пащхьэ йохьэж.

дауэ? Ахьмакъыфэхуэдэкъым, пыІэжьынафи пщІэ-нэмыси хэлъщ, къутыргъэнкъым, унафэщІ

пэтми, зиунагъуэрэ!.. Сехъуэп- 🎍 сащ, - сыту я насып мыбы дэлажьэхэм!

БзэфІкІэ тха тхылъым псэкІэ зыхищІзу къеджар, хуей-хуэмейми, зэманкІэ нэхъ мыхъуми, а бзэмкІэ мэпсалъэ.

ГъащІэм и мыхьэнэр къэпхутэну ухуежьэ хуэдэщ тхакІуэ е усакІуэ гуэрым, ущытхъун е бубын мурадкІэ и тхыгъэхэр къапштэу зэпкърыпхыну ущыхуежьэкІэ. Ауэ а Іуэхур нэсу зыми къехъулІэркъым - гъащІэм и мыхьэнэр хэт къихута? языныкъуэ критик Іущхэм авторым чэнджэщ гуэрхэр щрат, дерс къызыхихын къыщыxyalyaтэ шыlэ пэтми. Тхыгъэр щыбубкІэ, сыт хуэдэ авторми хуиІэн хуей пщІэр, гуапагъэр мэкІуэд, ущыщытхъукІэ, фэрыщІымэ къыкІэрихыу, егъэлеиныгъэ хэмылъынкІэ Іэмал имыІэу мэхъу. Ауэ щыхъукІэ лъэныкъуитІми конструктивнэ критикэкІэ уеджэ хъунукъым, абы я фіэщыгъэціэри нэгъуэщІщ.

ХЬЭТУ Пётр.

Екіуэкіыу: 2. Хьэлу, чыржын, мэжаджэ, ... 6. Ерыскъым къыгуэгъэжа Іыхьэ. 7. Тэрч щіыналъэм хиубыдэ къуажэ. 8. Узижагъуэм и нэм ... ущоуэ. 9. Ухуакіуэ, Социалист Лэжьыгъэм и ЛІыхъужь ... Алий. 10. Гъэузи ... 11. Мывэ блын задэ. 16. Мэлыц щабэ. Е ... бостей. 17. Хывым зэреджэ нэгъуэщінціэ. 18. Гъэм и зэман. 19. Нартхэм я фадэр абы къыхащІыкІырт. 20. Адыгэ бзылъхугъэ уэрэджы ак уэ 1эзэ ... Ленэ. 21. ПхъащІэ Іэмэпсымэ.

Къехыу: 1. Зрагъэдахэу цІыхубзхэм къыздрахьэкІ хабзэщ. 2. АпхуэдэцІэ зэрахьэу къуажитІ щыІэщ: зыр ди республикэм, адрейр Къэрэшей-Шэрджэсым. 3. Іэщ кіуэціфэціым къыхэщіыкіа шхыныгъуэ. 4. Хьэргъэшыргъэ. Е ди гъунэгъум ... сыхидзащ. 5. Мэкъу Іэтэшхуэ, укъуэдияуэ. 12. Европэм и къэрал куэдым я щІыналъэхэм щежэх псышхуэ. 13. Ди гъунэгъум унэ щищІым ... сыхуэхъуащ. 14. ЦІыху щхьэ псынщІэ. **15**. Гурыгъу-..

Зэхэзылъхьар МЫЗ Ахьмэдщ.

Мэлыжьыхьым и 16-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

ЕкІуэкІыу: **2**. Хуэмыху. **6**. Пхъэр. **7**. Гуимэ. 8. Пціы. 9. Хьэрш. 11. Блэр. 12.

Лашын. 15. КІарц. 17. Хуарэ. 18. Шэд. 19. Мылъку. 21. Урыху. 22. Къупщхьэ. *Къехыу:* 1. Ахъмэт. 2. Хур. 3. МацІэ. 4. Хугу. 5. Амдэч. 10. Шольц. 11. Банэху. 13. Джарым. 14. Ержыб. 16. Нэхущ. 20.

Си мамэ

Хэт сэ сызыгъафІэр, ІэфІу сэ схуэпщафІэр, И псэм сыхуэзыхьыр, И къару щымысхьыр, Си Іэпкълъэпкъ зыпсыхьыр, Си бзэр зыгъэ Гэсэр, Іэсэу сызыгъасэр? Дыгъэм хуэдэу хуабэу, Псоми яхуэгуапэу, Іумахуэрэ Іущабэу, Езыр дышэ Іэпэу, Ар си мамэ дахэрш, Ар си мамэ лъапІэрщ. Псоми я нэхъыф Іыріц, Псом нэхъыф у слъагъурщ.

Адэ-анэ

Анэр – ар псалъэщ, Адэр – ар щапхъэщ.

Анэр – ар гущэщ,

Адэр — ар купщІэщ. Анэр – ар гугъэщ,

Адэр – ар лІыгъэщ...

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Іуэм иубыдэ

Беижь гуэрым и лІыщІэхэм я мэкъуауэкІэм еплъыну шыуанэ зэтрилъхьэу здэщытым, Дизыкъуажэ бгъэдыхьащ. гъудэ піащэ къыкІэрыхъыжьати, зэмыуэкІыу зы дакъикъэ щигъэтыртэкъым. Абы Дизыкъуажэ гу щылъитэм:

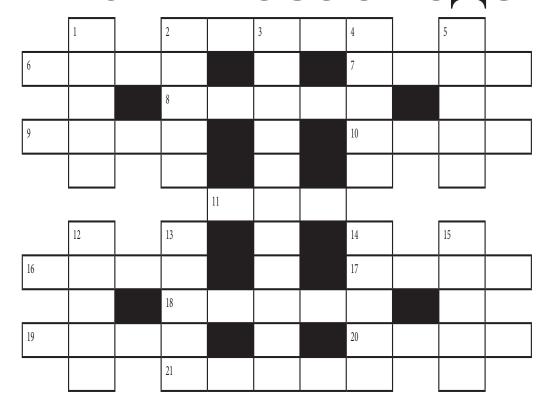
- Уэлэхьи, зиусхьэн, - жиlащ абы, - а иджыпсту щыщІэдзауэ къыпкІэрыхъыжьахэм тыншыгъуэ къуамытын.

АтІэ сыт Іэмалыр, мы бзаджэнаджэхэм щІопщымкІэ соуэри - техуэркъым, Іузохури напіэзыпіэм къосыж.

- ЩымыхъужыххэкІэ Іуэм иубыдэ-тІэ, - жиІэри къыІукІыжащ Дизыкъуажэ.

Абы жиlар и фlэщ хъуауэ, беижьым гъудэхэр зыкъомрэ кърихуэкІри, итІанэ шыр Іуэм иришащ. Шым и гъусэу гъудэхэр Іуэм щилъатэм: «Иджы фэ фхуэфІ сэ сыхъунщ», жиІзурэ шыр къришыжри, Іуэбжэр кърипхыжащ.

Псалъэзэблэдз

Гъэлъэгъуэныгъэхэр

Налшык дэт Лъэпкъ музейм Европэм пэІэщІэу Іыгъын

къыщызэІуахащ «НАТО. Хроника жестокости» зыфlаща гъэлъэгъуэныгъэ. Ар къызэрагъэпэщащ Урысейм и иджырей тхыдэмкІэ музей нэхъыщхьэмрэ КъБР-м и Лъэпкъ музеймрэ.

ПЭШЫМ ущІыхьэу къегъэувэкіа стендхэм уазэрыіуплъэу, уи щІыфэр мэтхытх. Зэгуэр НАТО-м теухуауэ зэхэпха псори абыхэм къызэщ акъуэжми ярейщ, апхуэдизкІэ зэрытепсэлъыхь псалъэхэри сурэт гуузхэри ІупщІщи.

- Куэд мыщІэу ди къэралым игъэлъэпІэну ТекІуэныгъэ Иныр зэхьэлІа Іуэхур и щыхьэтщ зы къэрал е ціыху щхьэхуэм и жыlэкlэ адрейхэр игъэпсэуну яужь щихьэм и деж къэхъум. НАТО дзэ блокым и Іуэху бгъэдыхьэкІэри апхуэдэщ: имыгъусэм жэуап ихьын хуейщ. Ар наlуэу къытощ мыбдежым щытлъагъу пхъэбгъухэм, - жиlащ зэlущlэр къыщызэІуихым КъБР-м и цІыхубэ сурэтыщІ, ЦІыхубэ творчествэмкІэ щэнхабзэ методикэ центрым и унафэщІ жылэ Анатолэ. - XXI лющыгъуэм дыщыпсэуми, езым и еплъыкІэр, пэжми пцІыми емылъытауэ, зыукъуэдий зэгухьэныгъэм дунейм зыщиубгъу зэпытщ. Иджыпсту ди къэралыр щытыкІэ гугъум итщ, езым жиІэр зэрызахуэр пхигъэкІын, щІигъэбыдэн хуей хъууэ. Си гугъэщ ар Урысейм хузэфІэкіыну, ар ди нэгу щіэкіыну.

Адэкіэ зэіущіэм къыщыпсэлъащ Лъэпкъ музейм и унафэщІ, тхыдэдж Накуэ Феликс. Ар зыубгъуауэ тепсэлъыхьащ зи гугъу ищІ зэгухьэныгъэм и гущІэгъуншагъым.

Совет Союзымрэ социалистическэ зыужьыныгъэ гъуэгур къыхэзыха къэралхэмрэ япэщІэтын хуейуэ къызэразэгухьэныгъэт НАТО-р. Япэр щылъэлъэжми, зыми зихъуэжакъым. КъызэрыщІэкІамкІэ, идеологие и лъэныкъуэкІэ цІыхубэр и телъхьэ къищІынратэкъым НАТО-м и дежкІэ нэхъыщхьэр, атІэ дуней псор зэрихъуэкІыну, и жы-Іэм щІигъэувыну и гуращэт. КъухьэпІэм и дзэ промышленностми елъытат абы и гуп-

кушхуэт, нэхъыбэр зэрыпхуэунэтІыну Іэщэ лъэщт. НАТО-р мылъэ-

къэралыгъуэхэм я ди къэралым и гъунапкъэхэм гъунэгъу зыкъыхуищӀу. Дэ иджыпсту ди нэгу шіокі ар лъэжам и закъуэкъым, абы къуэкІыпІэ къэралхэм къы- пІэри зэрыхэлъыр аращ. Сэ

сысэр, сыту жыпіэмэ ар мылъ- зиубгъуащ, сыт щыгъуи хуэдэу, зэребгъэрыкіуэр икіи абыхэм ярищІэфынуракъым нэхъыщхьэр, атІэ цІыхухэр, псэууэ дунейм тетыр игъэкІуэдын жыхуэ-

сызэреплъымкІэ, ипэкІэ къэхъуахэм гупсэхуу дыпхыплъу нобэ ди нэгу щІэкІхэр къэгъэувыІэн зэрыхуейр аращ нэхъыщхьэу мы гъэлъэгъуэныгъэм хэлъыр, - жиlащ Феликс.

Пхъэбгъухэм къатещ тхыгъэхэмрэ сурэтхэмрэ зыр адрейми щІэгъэкъуэнщ. НАТО-р къызэрызэрагъэпэщауэ щытам ехьэлІа Іыхьэм дыкъыщоджэ: «СССР-м зэрыхущытыр зэщІэплъэху, США-мрэ КъухьэпІэ Европэмрэ щытепсэлъыхьу щ адзащ дзэ блок къызэрызэгъэпэщыпхъэм. 1949 гъэм мэлыжьыхьым и 4-м Вашингтон Іэ щытрадзащ Североатлантикэ зэгуры уэныгъэм. НАТО-м и къызэгъэпэщакІуэт Бельгиер, Великобританиер, Италиер, Канадэр, Люксембургыр, Нидерландхэр, Норвегиер, Португалиер, США-р, Франджыр (иджыпсту хохьэ къэрал 30-м щІигъу). Абы и япэ генеральнэ секретарь Исмей лордым убзыхупауэ жиlат альянсым и къалэн нэхъыщхьэхэр: «...урысхэр Европэм пэlэщlэу Гыгъын, американхэр - Европэм щыгъэпсэун, нэмыцэхэр - Европэм и бжьым щІэгъэтын». Зэман зэхуэмыдэхэм къэрал щхьэхуэхэм НАТО-м щигъэхъахэр ІупщІу къыхощ гъэлъэгъуэны-гъэм. Апхуэдэхэщ Японием и Хиросимэрэ Нагасакирэ атом бомбэхэр зэрыщридзыхар, Балкан зауэхэр, НАТО-м зиубгъуным ехьэлІа политикэр, 2000 гъэхэм екіуэкіа зэпэщіэтыныгъэхэр, нэгъуэщІхэри.

Куэд дыдэрэ и гугъу пхуэщІынущ гъэлъэгъуэныгъэм утыку къыщрахьа дэфтэрхэм, тхыгъэхэм, дзэ корреспондентхэм пэжыр я тегъэщіапізу я къалэмыпэм къыщІэкІа статьяхэм. Псоми къыбжа!эр ф!экіыпіэ зимыіэращ: НАТО-р дифІ лъэпкъ зезымыхуэ дзэ зэгухьэныгъэу зэрыщытырщ, акъылкіэ, пэжыгъэкіэ, захуагъэкІэ пэщІэтын хуейуэ.

ИСТЭПАН Залинэ. Сурэтхэр КЪАРЕЙ Элинэ трихащ.

Ди лъэпкъэгъухэм я зэпэщІэтыныгъэ

Урысей Федерацэм щіыхь зиіэ и ухуакіуэ Фёдоров Юрий и фэеплъу Челябинск къалэм щекіуэкіащ дзюдомкіэ къэралпсо зэхьэзэхуэхэр. Абы и саугъэт нэхъыщхьэхэм щІэбэнащ Урысейм и щіынальэ 15-м къикіа зи ныбжьыр ильэс 13 - 15-м ит спортсмен ныбжьыщІэ 350-м нэблагъэ.

ЗЭПЭЩІЭТЫНЫГЪЭ гуащІэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и командэ къыхэхам медаль зэмыл эужьыгъуи 4 къыщихьащ.

Зи хьэлъагъыр килограмм 55-м нэблагъэхэм я финал зэlущlэм шызэхүэзаш командэм къызэдыхэт Биш о Атхъэнрэ Къардэн Амиррэ. БищІом дыщэ медалыр зыІэригъэхьащ, Къардэныр етІуанэщ.

Ди командэм иджыри зы дыжьын медаль къыхуихьащ зи хьэлъагъыр килограмм 60-м нэблагъэхэм я гупым щыбэна Іэпыч Мухьэмэд. Килограмм 42-м нэблагъэхэм я деж ещанэ щыхъуащ Срыкъуэ

Урысейпсо зэхьэзэхуэхэм я хьэщіэ лъапізу щыта къэралым спортым щІыхь зиІэ и мастер, Рио-де-Жанейрэ щекІуэкІа Олимп джэгухэм я чемпион Мудрэн Беслъэн Челябинск дэт дзюдомкІэ секцэхэм я гъэсэн ныбжыш і эхэм мастер-классхэр ядригъэк і уэк і ащ

КЪЭХЪУН Бэч.

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

ДИ ХЭЩІАПІЭР 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цІэр зезыхьэ уэрам, 5, ебгъуанэ - епщІанэ къатхэр. ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым -42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33;

жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ. Газетым Іэ щытрадзар сыхьэт 18.00-рщ.

Индексыр Π 5894

Тираж 2.027

Заказ №806